

Kontrola trestné činnosti páchané na dětech a mládeži

Eliška Vydařelá

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška Vydářelá**
Osobní číslo: **L20266**
Studijní program: **B1032A020002 Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Kontrola trestné činnosti páchané na dětech a mládeži**

Zásady pro vypracování

1. Charakterizujte základní pojmy a vymezte právní rámec trestné činnosti páchané na dětech a mládeži v České republice.
2. Popište jednotlivé trestné činy nejčastěji páchané na dětech a mládeži v České republice.
3. Vymezte kriminogenní faktory ovlivňující stav a kontrolu trestné činnosti páchané na dětech a mládeži.
4. Na základě statistických údajů a dotazníkového šetření vyhodnotte trestnou činnost páchanou na dětech a mládeži v České republice a navrhněte opatření k její kontrole.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.
  2. PEMOVÁ, Terezie a PTÁČEK, Radek. *Data o dětech: sociálně-právní ochrana dětí v České republice v datech*. 1. vydání. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-1338-5.
  3. VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Radomíra Veselá, PhD. LL.M.**
Ústav environmentální bezpečnosti

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2023**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5.5.2023

Jméno a příjmení studenta: Eliška Vydařelá

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Předmětem a cílem bakalářské práce je vymezit stav, strukturu a vývoj trestné činnosti páchané v České republice na dětech a mládeži jako zvláště zranitelných obětech. Teoretická část bakalářské práce bude nejprve charakterizovat základní pojmy a právní rámec této trestné činnosti, dále ji bude definovat, vymezí její specifika včetně kriminogenních faktorů ovlivňujících její stav.

V praktické části bude bakalářská práce vyhodnocovat trestnou činnost páchanou na dětech a mládeži v České republice na základě statistických údajů a dotazníkového šetření z hlediska její četnosti a skladby. Na základě provedeného vyhodnocení budou vyvozeny návrhy de lege ferenda směřující k navržení opatření v oblasti kriminální kontroly trestné činnosti páchané na dětech a mládeži.

Klíčová slova: děti, dotazníkové šetření, kontrola kriminality, kriminalita, mládež, oběť, pachatel, rozbor, statistika, trestný čin

ABSTRACT

The subject and aim of the bachelor thesis is to define the state, structure and development of crime committed in the Czech Republic against children and youth as particularly vulnerable victims. The theoretical part of the bachelor thesis will first characterize the basic concepts and legal framework of the above mentioned crime. The crime then will be defined as well as its specifics including criminogenic factors influencing its state.

In the practical part, the bachelor thesis will evaluate the crime against children and youth in the Czech Republic on the basis of statistical data and a questionnaire survey in terms of its frequency and composition. Based on this evaluation, de lege ferenda proposals will be made to propose measures in the field of crime control related to crime against children and young.

Keywords: analysis, children, crime, crime control, criminality, perpetrator, questionnaire survey, statistics, victim, youth

Poděkování patří mé vedoucí práce paní JUDr. Radomíře Veselé, Ph.D., LL.M., za její cenné rady, ochotu a čas. Dále bych chtěla poděkovat také všem, kteří se podíleli na vyplňování dotazníkového šetření.

V neposlední řadě děkuji rodině a nejbližším za podporu, pochopení a jejich trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 DÍTĚ	12
1.2 MLÁDEŽ	12
1.3 KRIMINALITA	13
1.4 KRIMINALITA PÁCHANÁ NA DĚTECH A MLÁDEŽI	14
1.5 KONTROLA TRESTNÉ ČINNOSTI.....	14
1.5.1 Preventivní politika	15
1.5.2 Prevence kriminality	15
1.5.3 Objekty prevence kriminality.....	15
1.6 SUBJEKTY TRESTNÉHO ČINU	16
1.6.1 Pachatel	16
1.6.2 Oběť	16
1.6.3 Koncept ohroženého dítěte.....	17
2 PRÁVNÍ RÁMEC TRESTNÉ ČINNOSTI PROTI DĚTEM	18
2.1 V MEZINÁRODNÍCH DOKUMENTECH	18
2.1.1 Deklarace.....	18
2.1.2 Pakty a úmluvy.....	18
2.2 V TRESTNÍM ZÁKONÍKU.....	20
2.3 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE	21
3 KATEGORIE JEDNÁNÍ PROTI DĚTEM A MLADISTVÝM	23
3.1 TÝRÁNÍ	23
3.2 ZANEDBÁVÁNÍ	24
3.3 SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ	24
3.4 ŠIKANA	25
3.5 KYBERNETICKÉ ZLOČINY	26
3.5.1 Kyberšikana.....	26
3.5.2 Kybergrooming	26
3.5.3 Kyberstalking	26
3.5.4 Sexting a šíření pornografie	27
4 KRIMINOGENNÍ FAKTORY	28
4.1 FAKTORY PŮSOBÍCÍ VE SPOLEČNOSTI	28
4.2 FAKTORY PŮSOBÍCÍ UVNITŘ RODINY	28
4.3 FAKTORY SPOČÍVAJÍCÍ V JEDNOTLIVCI	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30

5	VÝVOJ TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH A MLÁDEŽI	31
5.1	VRAŽDA NOVOROZENÉHO DÍTĚTE MATKOU (§ 142 TZK)	31
5.2	ZANEDBÁNÍ POVINNÉ VÝŽIVY (§ 196)	32
5.3	OHROŽOVÁNÍ VÝCHOVY DÍTĚTE (§ 201 TZK)	34
5.4	PODÁNÍ ALKOHOLU DÍTĚTI (§ 204 TZK)	36
6	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	39
6.1	CÍLE A METODIKA	39
6.1.1	Cíle	39
6.1.2	Hypotézy	39
6.1.3	Výzkumný soubor	40
6.1.4	Metodika	40
6.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	41
7	KOMPARACE TRESTNÍHO ZÁKONÍKU V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE	54
7.1	TRESTNÉ ČINY PROTI RODINĚ A DĚTEM NA SLOVENSKU	54
7.2	SROVNÁNÍ TRESTNÍ SAZBY V ČESKU A NA SLOVENSKU	56
7.3	KOMPARACE VYBRANÉHO TRESTNÉHO ČINU V ČESKU A NA SLOVENSKU	57
8	NÁVRHY DE LEGE FERENDA	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	70
	SEZNAM OBRÁZKŮ	71
	SEZNAM TABULEK	72
	SEZNAM GRAFŮ	73
	SEZNAM PŘÍLOH	74

ÚVOD

Osobnost každého z nás je z obrovské míry ovlivněna tím, do jakého prostředí se narodíme a s jakou láskou a péčí jsme vychováváni. Každý si v jednotlivých etapách života osvojí určité návyky a chování, jaké jsou mu předávány v útlém věku rodiči, prarodiči a poté učiteli, trenéry a dalšími autoritami. Ne každý z nás má však štěstí, narodit se do milující rodiny. Funkční rodina je základem pro šťastné dětství a zdravý vývoj každého dítěte. Pokud se dítě stane častým svědkem agrese a násilí vůči jednomu z rodičů (častěji matky), přirozeně to mění i jeho myšlení a hodnoty. Může se tak stát, že si buď bude nosit doživotně psychické následky v sobě nebo pojme celou záležitost jako „normální stav“ a začne svou frustraci ventilovat na okolí a sobě blízkým osobám, stejně tak jako to viděl v dětství u rodičů.

Rodina a dítě jsou plně pod ochranou státu a právních norem veřejného práva, které zaručují a zabezpečují její ochranu, kontinuitu a náležitou budoucí perspektivu. Spáchání trestného činu na dítěti je obvykle trestáno vyšší trestní sazbou, a to kvůli jeho nevinnosti a neschopnosti se plně bránit. Ochranu dětí před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním zajišťuje sociálně-právní ochrana dětí (dále jen SPOD).

Mezi aktuální trestné činy páchané na dětech a mládeži, se kterou se orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) denně potýkají, patří týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, které se v mnoha případech propojují, a to zejména týrání a zanedbávání péče. S novodobými technologiemi a internetem však přibyla do této problematiky také kyberkriminalita, kdy se oběťmi trestných činů stávají děti a mládež, která má volný a dlouhodobý přístup k internetu.

Mezi nejznámější případ na území Česka patří tzv. „Kuřimská kauza“, která v roce 2007 šokovala jak Česko, tak i zahraniční média. Případ byl odhalen zcela náhodou, kdy soused při montáži kamery zachytil záznamy ze sousedního domu. Dva bratři byli svázaní nazi na zemi a jedli drobky z podlahy. Při vyšetřování bylo zjištěno, že do případu bylo zapleteno mnoho osob. Dnes jsou oba bratři plnoletí a pokouší se vést normální život, avšak bol na duši si ponosou navždy.

Ze zahraničních kauz je známý případ Gabriela Fernandez z roku 2013, který se odehrál v Kalifornii. V tomto případě se chlapec již šťastného konce nedočkal, jelikož byl brutálně utýrán svou matkou a jejím přítelem. I když třídní učitelka viděla, že se něco děje a nahlásila rodinu sociálním pracovníkům, nebyl případ dostatečně prověřen úřady a malý

Gabriel tak nedostal šanci na normální život. Oba případy a další obdobné přispěly k úvaze, zdali stát dokáže ochránit bezbranné děti před trestnou činností dospělých, a následně k úpravám a novelizacím v zákoně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této kapitole budou představeny základní pojmy, které jsou pro práci výchozí. Jedná se o pojmy – děti, mládež, kriminalita, kriminalita páchaná na dětech a mládeži, kontrola trestné činnosti a subjekty trestného činu.

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů v platném znění, rozděluje jednotlivé skupiny obětí podle osobnostních rysů a závažnosti spáchaného trestného činu (dále jen TČ), ke kterým je potřeba v trestním řízení zvláště přihlížet. Do samostatné kategorie zvláště zranitelných obětí řadíme primárně děti (Velikovská, 2016).

1.1 Dítě

Při kategorizaci osob v právních předpisech je stěžejní věkové hledisko, které lze objektivně zjistit a poskytuje značnou jistotu. Jednotlivá právní odvětví však užívají pojem „dítě“ odlišně (Chromý, 2010).

Pod pojmem „dítě“ rozumíme podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a Úmluvy o právech dítěte, osobu, která není zletilá. Řadíme sem veškeré fyzické osoby, které nedovršily věku 18 let. Zletilosti lze také dovršit uzavřením manželství (avšak nejdříve od 16 let) podle § 8 občanského zákoníku (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Listina základních práv a svobod v čl. 32 zaručuje zvláštní ochranu dětem i mladistvým. Dítě můžeme chápat jako potomka prvního stupně v přímé linii, kdežto mladistvý jedinec je osoba, která nedosáhla dospělosti. Mladistvá osoba tedy není již dítětem, ale zároveň není ani dospělou osobou (Česko, 1993 a Chromý, 2010).

1.2 Mládež

Mládeží je specifická skupina osob, kterou spojují společné znaky v oblasti biologické, psychologické i sociální a ve společnosti zaujímají zvláštní postavení. Ze sociologického hlediska vyjadřujeme tímto pojmem především fyziologickou, psychickou a mentální nedospělost a také sociální nezkušenost (Kahuda, 2018).

Hlavní problémy může přinášet fakt, že tělesné, mentální a sociální dozrávání neprobíhá vzájemně a v určitou dobu a existují také odlišné hranice dozrállosti u jednotlivých

kritérií. Při užívání pojmu „mládež“ nejčastěji vycházíme z věkové hranice, avšak ta se v jednotlivých oborových disciplínách také rozchází (Chromý, 2010).

Někteří sociologové označují věk 21–24 za období rané dospělosti, jiní považují tento věk již za věk dospělý. Někteří autoři považují za hranici sociální dospělosti až věk 30 let (Kahuda, 2018).

V českém právním řádu rozlišujeme jednotlivá vymezení dítěte a mladistvého v právu trestním, pracovním, občanském i správním:

- v trestním právu upravuje pojem dítě **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, v ustanovení § 126, kde označuje dítětem osobu mladší 18 let, pokud trestní zákoník nestanoví jinak;
- dále **zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže**, který považuje za dítě osobu mladší 15 let a mladistvou osobu, která dovršila věku 15 let, ale nepřekročila hranici 18 let;
- v pracovním právu je **zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce**, charakterizován mladistvý zaměstnanec jako osoba mladší 18 let, zároveň však nemůže práci vykonávat osoba, která nedovršila 15 let nebo neukončila povinnou školní docházku;
- v občanském právu **zákon č. 89/2012 Sb.**, rozlišuje především zletilost a nezletilost, s čímž souvisí svéprávnost v právních úkonech;
- ve správním právu pak lze pojem mladistvý nalézt v **zákoně č. 48/1997 Sb., o zdravotním pojištění**, který řeší poskytování zdravotní péče dětem a mladistvým do 18 let.

1.3 Kriminalita

Za kriminalitu považujeme veškeré chování, jednání a činy jednotlivců, které jsou v dané zemi nebo kultuře trestné. Jedná se o výčet protizákonného jednání, které je řádně sankcionováno dle trestního zákoníku (dále jen TZk). Rozdělujeme jevy zjevné a latentní. Tyto zločiny jsou ve společnosti nepřipustné a nejsou tolerovány (Veteška a Fischer, 2020).

Zvlášť závažným druhem zločinu je páchaní násilné kriminality, kdy pachatelé útočí především na elementární hodnoty člověka, jako jsou život, zdraví, lidská důstojnost, svoboda pohybu a svobodu rozhodování v intimní oblasti života oběti. Úroveň násilné

kriminality ve státě bývá často považována za indikátor úspěšnosti státu ve společnosti a úspěšnosti kontroly kriminální činnosti (Staňková et al., 2014).

1.4 Kriminalita páchaná na dětech a mládeži

Podle Čírtkové a kolektivu (2007) je dokázáno, že dítě, které v dětství zažívalo nebo bylo svědkem násilí, přirozeně začne vnímat a zpracovávat podněty jinak než děti, které násilí nezažily. Některé děti řeší své utrpení pomocí agrese a jiné tiše trpí a upadají do bezmoci. V mnoha případech se stává, že zneužívané oběti se stanou o pár let později samy pachateli. Obecně tak platí, že týraní týrají. U dívek, které prožily sexuální násilí v dětství, je také velká pravděpodobnost, že se i v budoucnu stanou snadnější obětí.

Kvůli nízkému věku oběti není dostatečně rozvinut mechanismus pro zvládání stresových situací. Na tom má podíl také nedostatečná slovní kompetence. Pro mladistvé jsou dané schopnosti již více rozvinuté, ale potýkají se stresovou situací právě v době, kdy si utváří svou vlastní identitu a poznávají sebe sama. Takové zážitky pak mohou oběť značně ovlivnit a narušit zdravé dospívání člověka (Čírtková, 2014).

Násilí páchané na dětech a mladistvých představuje především týraní, zanedbávání, sexuální zneužívání a šikana (v současnosti také kyberšikana). S těmito zločiny spojujeme syndrom zvaný CAN (Child Abuse and Neglect), kdy se jedná o ubližování ze strany blízkého opatrovatele. Tyto skutky pak mají závažný dopad na psychiku, vývoj a sociální postavení dítěte a mohou způsobit doživotní trauma (Čírtková, 2007).

Děti a mladiství jsou řazeny do kategorie „zvlášť zranitelných obětí“, jelikož je u nich velká pravděpodobnost sekundární újmy nebo mohou být k této újmě náchylnější. To ovšem závisí i na charakteru činu a charakteru oběti (Staňková et al., 2014).

1.5 Kontrola trestné činnosti

Kontrola kriminality je rozšířenou součástí sociální kontroly, která platí pro různé typy chování osob ve společnosti. Jejím hlavním úkolem je plnit funkci ochrany občanů před kriminalitou v sociální sféře a celkově ve státě. Patří sem veškeré instituce, strategie a sankce ve společnosti, které mají za stěžejní cíl dosáhnout přizpůsobivého chování v rámci regulovaného trestního práva. Hlavní zásadou je udržet úroveň kriminality v mezích nebo její oslabování (Válková a Kuchta, 2019).

Prostředky sociální kontroly mohou být náboženství, morálka, výchova, právo a právo trestní. Rozlišujícími subjekty podle Válkové a Kuchty (2019) v kontrole kriminality jsou formální a neformální instituce:

- a) formální instituce – policie (dále jen PČR), soudy (jejich působení je formálně a zákonitě upraveno pro jejich působení);
- b) neformální instituce – rodina, škola, výchovné poradenství, církve, kroužky (nejsou oficiálně určeny vykonávat sociální kontrolu).

Mezi nástroje kontroly TČ můžeme zařadit preventivní politiku, prevenci kriminality a objekty prevence kriminality. Ministerstvo vnitra (2022) je vymezuje takto:

1.5.1 Preventivní politika

Jedná se o strategii, která využívá primárně donucovací prostředky. Jejím cílem je minimalizovat sociálně patologické jevy ve společnosti a demotivovat jedince spáchat TČ. Mezi subjekty preventivní politiky řadíme systém justice, tj. policii, státní zastupitelství, soudy a vězeňství. Mezi vedlejší subjekty prevence patří veřejná správa, církve, občanská sdružení a samotní občané.

1.5.2 Prevence kriminality

Válková a spol. (2019, s. 257) definují prevenci kriminality jako „*veškerá opatření směřující k eliminaci trestné činnosti před jejím započatím, případně před jejím pokračováním.*“

Prevence kriminality spadá do trestní politiky. Cílem prevence kriminality je snižování počtu a závažnosti TČ, a to zejména potlačením kriminogenních faktorů, které tyto příležitosti mohou vyvolávat. Snaží se působit na pachatele i oběti TČ (Ministerstvo vnitra, 2022).

1.5.3 Objekty prevence kriminality

Zahrnují kriminogenní faktory ve společenském prostředí, původ a předpoklad vzniku kriminality. Jsou jimi jak potenciální a reální pachatelé, tak potenciální či reálné oběti TČ (Ministerstvo vnitra, 2022).

1.6 Subjekty trestného činu

Trestný čin je v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, definován jako protiprávní čin, který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (Česko, 2009).

Kriminální situace, která vzniká spácháním TČ mezi pachatelem a obětí má pro oběť podstatný význam, zejména pak, pokud se jedná o osobní kontakt těchto dvou subjektů. Jejich vzájemné působení můžeme hodnotit ve stadiu predeliktním, deliktním a postdeliktním (Velikovská, 2016).

1.6.1 Pachatel

Za pachatele označujeme takovou osobu, která svým chováním naplňuje znaky skutkové podstaty TČ, a to v přípravné fázi nebo ve stádiu pokusu (Česko, 2009).

V predeliktní fázi jde zejména o to, jak pachatel svou oběť překvapil a získal nad ní svou moc. Může se jednat o fingovanou lstivou situaci, bleskový či překvapivý útok. V žádném z těchto momentů nemá oběť čas na přípravu efektivní obrany. Ve fázi deliktní a postdeliktní se jedná o samotné jednání pachatele mnohdy s cílem oběť zneuctit nebo ponížit, tím také pachatel často uspokojuje své deviantní choutky (Velikovská, 2016).

1.6.2 Oběť

Podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, rozumíme obětí fyzickou osobu, které spácháním trestného skutku byla nebo měla být způsobena újma na zdraví, škoda na majetku nebo vzniklo, popř. mělo vzniknout neoprávněné obohacení pachatele na úkor této oběti (Česko, 2013).

Oběťmi TČ se zabývá vědní obor viktimologie a s ní související pojem viktimnosti, kterým rozumíme pravděpodobnost rizika, že se osoba nebo některá skupina osob stane obětí TČ. Velkou roli ve vztahu mezi viktimností a specifickými charakteristikami oběti sehrávají faktory jako je: věk oběti, profese oběti, sociální charakteristika oběti a zdravotní stav, ve kterém se oběť nachází (Válková et al., 2019).

Tomášek (2010) ve své knize zmiňuje šest kritérií „ideální oběti“. V prvním případě se jedná o nápadnou silovou převahu pachatele nad svou obětí. Ve většině případů se jde o ženy, děti, seniory a dále také o osoby nemocné a handicapované. Možná je také kombinace jednotlivých elementů. Druhým atributem je fakt, že v okamžiku, kdy dochází ke spáchání TČ, se oběť věnuje běžným legitimním činnostem. Třetím faktem je, že oběť, na které je spácháný TČ nenese vinu za to, co se jí přihodilo. Mezi pachatelem a obětí

neexistuje žádný relevantní vztah a v době spáchání je pachatel pro oběť cizí osobou. Ze čtvrtého atributu plyne předpoklad, že spáchaný čin se stane pouze jednou a ne opakovaně. V pátém bodě je označen pachatel za vzor špatnosti a zla, jelikož oběť je poškozena pachatelem. Šestý atribut konstatuje, že oběť získává plnohodnotný titul oběti spojením moci, vlivu a sympatií. Existují však případy, kdy důvěryhodnost oběti je někým atakována a zpochybňována.

1.6.3 Koncept ohroženého dítěte

Právní ochrana dětí je poměrně novodobou záležitostí, jelikož po celá staletí byly děti v plné moci rodičů (zejména otců) a nebyly brány za právně způsobilé jedince. S různými organizacemi na ochranu práv dítěte se začínáme seznamovat až koncem 19. století, kdy hlavním cílem těchto spolků byla pomoc určitým dětem a také se odvolávat na zákonodárce a širokou veřejnost. Následně tak byly tyto charitativní akce zastoupeny oficiálními veřejnoprávními institucemi. Na počátku těchto organizací se řešili jevy ve společnosti, jako bylo vykořisťování a regulace dětské práce, zaopatření vzdělání a sociální zabezpečení sirotků. V dnešní době však s těmito jevy v naší kultuře setkáváme spíše sporadicky (Ptáček a Pemová, 2022).

Problematika týrání, zanedbávání a zneužívání dětí nebyla dlouhou dobu řešena ani sledována, přestože se tyto situace odehrávaly v každém období vývoje lidstva. Dříve bylo týrání a zanedbávání také spojováno pouze s chudinou (Ptáček a Pemová, 2022).

Obrázek 1 – schéma konceptu ohroženého dítěte
(zdroj: Data a děti 2022)

2 PRÁVNÍ RÁMEC TRESTNÉ ČINNOSTI PROTI DĚTEM

Rodina a děti jsou základním prvkem lidské společnosti a v České republice (dále jen ČR) plně pod ochranou zákona. Základní listina práv a svobod (dále jen LPS) zaručuje ochranu dětí i mladistvých. Čl. 32 odst. 4 LPS vysvětluje: „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči*“ (Jelínek et al., 2019)

2.1 V mezinárodních dokumentech

V této kapitole budou představeny vybrané mezinárodní předpisy a deklaráce, které podporují práva dětí v národním prostředí.

2.1.1 Deklarace

Všeobecná deklarace lidských práv (r. 1948)

Deklarace byla vydána Organizací spojených národů (dále jen OSN) 10. prosince 1948 a pojednává ve 30 člancích o základních lidských právech. Článek 16 uvádí, že rodina má přirozený nárok na ochranu ze strany státu a společnosti. Článek 25 pojednává o mateřství a dětství, které mají nárok na zvláštní pomoc. Každé dítě má nárok na stejnou sociální ochranu (Česko, 2015).

Ženevská deklarace práv dítěte (r. 1924)

Byla přijata Ligou národů, jež byla v roce 1945 nahrazena OSN, která založila roku 1959 Chartu práv dítěte někdy zvanou Deklarace (ICV ©, 2012–2021).

Deklarace práv dítěte (OSN, r. 1959)

Deklaruje celkem 10 zásad na ochranu dětí, které potřebují pro svou zranitelnost a fyzickou nedozrálou zvláštní péči a záruky jak před narozením, tak po něm (Česko, 2015).

2.1.2 Pakty a úmluvy

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Jedná se o nejzásadnější dokument v oblasti lidských práv, který byl schválen roku 1950 Radou Evropy a později ratifikován v roce 1992. Zveřejněn je pod sdělením č. 2019/1992 Sb., jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a protokolů na tuto Úmluvu navazujících (Česko, 1992).

Úmluva o právech dítěte

Úmluva o dětských právech vznikla roku 1989 v New Yorku. Československo podepsalo tento dokument v září 1990. Jedná se o sdělení č. 104/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte (Česko, 1991).

S touto úmluvou byly přijaty 3 opční protokoly:

- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů;
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii;
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení (Česko, 1991).

Evropská úmluva o výkonu práv dětí

Cílem úmluvy je zajistit dětská práva, podporovat právo procesní, a aby byly děti co nejlépe informovány o soudních řízeních, které se jich dotýkají svými zástupci. Úmluva byla v ČR uvedena pod sdělením č. 54/2001 Sb. m. s. a podepsána v roce 2000 (Česko, 2001).

Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství

Úmluva publikovaná pod sdělením č. 47/2001 Sb., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přistoupení České republiky k Evropské úmluvě o právním postavení dětí narozených mimo manželství. ČR byla podepsána v roce 2000 a v platnost vstoupila v červnu roku 2001. Dokument uvádí, že určení matky narození dítěte u nesezdaných rodičů závisí pouze na porodu. V případě určení otce může jít o dobrovolné přiznání nebo soudní nařízení o určení otcovství (Česko, 2001).

Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí

Dokument vznikl v Haagu v roce 1980 a Československou federativní republikou byl podepsán v prosinci 1992. Publikován je pod sdělením č. 34/1998 Sb., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Hlavním předmětem této úmluvy je zajištění návratu dětí bezpečně domů v případě, kdy byly násilně přemístěny nebo protiprávně drženy v některých z partnerských zemí. Dále také, aby byly respektovány jednotlivé právní řády v partnerských zemí, které zaopatřují péči a styk s dítětem (Česko, 1998).

2.2 V trestním zákoníku

Jednotlivé druhy TČ mířených proti rodině a dětem jsou zařazeny v zákoně č. 40/2009 Sb., TZk, podle významu chráněného zájmu v hlavě IV. zvláštní části TZk, která se již nedělí na díly (Jelínek et al., 2022).

Jedná se o skutkové podstaty trestných činů:

Opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 TZk)

Trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby spočívá v tom, že pachatel dítě či svěřenou osobu opustí a vystaví je tak nebezpečí ublížení na zdraví nebo smrti (Jelínek et al., 2022).

Základní trestní sazba odnětí svobody je v rozpětí od 6 měsíců do 3 let. Na 1 rok až 5 let může být potrestán pachatel, který čin provede: opakovaně, u dítěte mladšího 3 let nebo u více jak dvou osob. V případě těžké újmy na zdraví může pachatel být odsouzen k trestu odnětí svobody až 8 let a v případě smrti až na 10 let (Česko, 2009).

Zanedbání povinné výživy (§ 196 TZk)

Při neplnění nebo úmyslném vyhýbání se vyživovací povinnosti po dobu déle než 4 měsíce, může být pachatel odsouzen na 1 až 2 roky odnětí svobody. Pokud osobu uvede tímto skutkem do stavu nouze, tak může být pachatel potrestán trestem odnětí svobody v rozmezí od 6 měsíců do 3 let (Česko, 2009).

Týrání svěřené osoby (§ 198 TZk)

Týrání svěřené osoby je trestáno trestem odnětí svobody na 1 rok až 5 let. Pokud je týrání zvláště surové, zapříčiní těžkou újmu na zdraví, je pácháno na více osobách a delší dobu, může být trest odnětí svobody uložen na 2–8 let. V případě těžké újmy na zdraví dvou a více osob, anebo smrti na 5–12 let (Česko, 2009).

Týrání svěřené osoby ve společném obydlí (§ 199 TZk)

Při týrání osoby žijící ve stejném obydlí hrozí pachateli trest odnětí svobody na 6 měsíců až 4 léta. V dalších bodech platí totéž, co u § 198 (Česko, 2009).

Únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou (§ 200 TZk)

V případě únosu nebo odejmutí dítě či osoby stíženou duševní poruchou z opatrovnictví osobě, která má o ni dle právního předpisu pečovat, může být pachatel potrestán peněžitým trestem nebo odnětím svobody až na 3 léta. Pokud pachatel jedná

v majetkovém prospěchu nebo ohrozí zdravý vývoj unesené osoby, může být potrestán na 1 rok až 5 let. V případě, že pachatel jedná v organizované skupině, získá činem prospěch pro sebe nebo druhé a způsobí těžkou újmu na zdraví, může být odsouzen k trestu odnětí svobody na 2 až 8 let. Pokud způsobí smrt unesené osoby, přinese sobě nebo druhým rozsáhlý prospěch, pak trest může být uložen v rozmezí 3 až 10 let. Příprava únosu je trestná (Česko, 2009).

Ohrožení výchovy dítěte (§ 201 TZk)

Ohrožování rozumového, citového a mravního vývoje dítěte může být trestáno odnětím svobody až na 2 léta. To vše v případě svádění a umožnění zahálčivého a nemravního života, zaopatřování nezbytných prostředků trestnou činností nebo neplnění rodičovských povinností. V případě povolení dítěti účasti na hazardu hrozí pokuta, zákaz činnosti nebo trest odnětí svobody na 1 rok. Pokud pachatel vykonává tuto činnost delší dobu, opakovaně a profituje z celé věci, hrozí mu trest 6 měsíců až 5 let (Česko, 2009).

Svádění k pohlavnímu styku (§ 202 TZk)

Nabídnutí dítěti úplaty, výhody nebo prospěchu za účelem sexuálního uspokojení je trestáno pokutou nebo odnětím svobody až na 2 léta. V případě, že je čin spáchán na dítěti mladším 15 let, je páčán dlouhodobě nebo opakovaně, trestem může být 6 měsíců až 5 let odnětí svobody. Pokud dítě žádá nebo přijme za pohlavní styk, své pohlavní uspokojení nebo obnažování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch, není pro takový čin trestané (Česko, 2009).

Podání alkoholu dítěti (§ 204 TZk)

Podání nebo prodání alkoholu dítěti (opakovaně nebo ve větší míře) je trestáno odnětím svobody až na 1 rok (Česko, 2009).

2.3 Sociálně-právní ochrana dítěte

Stěžejním zákonem v oblasti SPOD je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který kontroluje příznivý vývoj dítěte, funkční rodinné prostředí a chrání jeho práva a zájmy. Zaopatřuje plnoleté po zániku pěstounské péče, případně zajišťuje ústavní výchovu (Česko, 1999).

V ČR se SPOD zaměřuje především na děti:

- a) jejichž rodiče zemřeli, neplní si nebo zneužívají rodičovské povinnosti;

- b) jsou svěřené do péče jiné osoby, odpovědné za výchovu nezletilého, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy;
- c) vedou nemravný život, zanedbávají školní docházku, jsou závislé na návykových látkách anebo o děti mladší 15 let, které spáchaly skutek, který by byl jinak trestným činem;
- d) opakovaně utíkají z domovů od rodičů;
- e) které byly oběťmi trestného činu;
- f) které jsou na požadavek rodičů opakovaně umisťovány do ústavní péče;
- g) jsou ohroženy na životě a zdraví v domácím prostředí;
- h) děti, které jsou na území ČR bez rodičů nebo azylanty.

Rozhodujícím faktorem jsou všechny výše uvedené skutečnosti, které dosahují takové intenzity, že mohou být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (Ptáček a Pemová, 2022).

Při práci s rodinou a dítětem si musí OSPOD s dítětem nejprve promluvit, proto je v jeho kompetenci a plném právu si rodiče s dětmi předvolat. Předvolané osoby se musí bezpodmínečně na místo dostavit a s úřadem spolupracovat. Veškeré dotazy ze strany OSPOD musejí být rodiči zodpovězeny, a to i dotazy, které mají osobnější charakter. Základním právem úřadu je promluvit si s dítětem o samotě, aby tak mohli pracovníci získat názor dítěte, který není ovlivňován přítomností ze strany rodičů. S tímto právem souvisí i možnost OSPOD navštívit dítě ve škole nebo školce, kde může být dítě vyslechnuto bez účasti dalších jedinců. Toto právo se však využívá pouze v krajním případě, pokud je taková situace nezbytná. Celý rozhovor musí probíhat nenásilně – nejedná se o výslech jako takový, nýbrž pohovor s nezletilým (Smrž, 2016).

Provádění šetření je možné v místě, kde rodina bydlí, ve vzdělávacích a dalších zařízeních, a to bez předchozího upozornění. Jednoduše řečeno dalším právem OSPOD je vstoupit na tato místa bez předchozího ohlášení, aby tak mohli sociální pracovníci plně ověřit, v jakém prostředí dítě vyrůstá a zda jsou zaopatřeny veškeré podmínky pro zdravý vývoj dítěte (Smrž, 2016).

OSPOD je oprávněn si vyžádat zprávy ze školy nebo od lékaře, které dítě navštěvuje. Nezbytností je však mít pro takový postup jasné důvody. S tímto oprávněním souvisí zachování mlčenlivost pracovníků, kteří se při výkonu sociálně právní ochrany obeznámili s citlivými údaji o vyšetřovaných osobách (Smrž, 2016).

3 KATEGORIE JEDNÁNÍ PROTI DĚTEM A MLADISTVÝM

U dětí, které jsou nějakým způsobem v dětství či dospívání týrány, zneužívány nebo zanedbávány se můžeme setkat se syndromem zvaným CAN (Child Abuse and Neglect). Jedná se o společenský jev, který představuje mnoho faktorů, kde hlavním společným znakem je ubližování dětem. Na předcházení, rozpoznávání a nápravě tohoto syndromu se podílí mnoho odborníků z různých oborů, které se zabývají pomocí dětem (Jelínek, 2021).

Rada Evropy (1992) doporučila pro své členské země rozdělit syndrom CAN do těchto kategorií: tělesné týrání, psychické týrání, zanedbávání, pohlavní zneužívání, podávání alkoholu nebo drog a systémové – institucionální týrání (školské, zdravotnické nebo soudní orgány).

V následující kapitole bude vymezeno několik kategorií jednání, kterými jsou ohroženy děti a mladiství.

3.1 Týrání

Špatné zacházení s dětmi mladšími 18 let nazýváme týráním a zanedbáváním. Takovým chováním může být poškozeno nejen zdraví dítěte, jeho vývoj a lidská důstojnost, ale také narušena důvěra, odpovědnost a síla pro budoucí vytváření vztahů (Martinez, 2016).

Podle Matouška a kol. (2010) můžeme rozdělit týrání na tělesné a emoční:

- a) **Fyzické týrání** – bití, kopání, odpírání jídla a vody, odpírání spánku, vystavování mrazu, trhání vlasů, topení ve vodě, podávání jedu, tápání cigarety o dítě.
- b) **Psychické (emoční) týrání** – neustálé ponižování, kritika, nadávky, neopětovaná láska.

Dříve docházelo k odhalování **fyzického týrání** především na základě viditelných poranění na dětech. V dnešní době však definujeme týrání jako jakékoliv nenáhodné, vědomé i nevědomé jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a které poškozuje tělesný, duševní a společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt (Ptáček a Pemová, 2022).

Citové týrání vzniká interakcí mezi pečující osobou a zneužívaným dítětem. Pokud jednotlivé interakce budou trvale nepřátelské, lhostejné a kritické, pak i jejich vztah bude postrádat vřelost, bezpečí a pocit sounáležitosti. Na základě opakovaných hromadících se

úzkostí a matoucích zážitků v dítěti pak vzniká obrovská citová újma poškozeného dítěte, kdy může ztratit pocit bezpečí a důvěry v dospělé osoby (Iwaniec, 2006).

3.2 Zanedbávání

Zanedbávání dětí není na rozdíl od ostatních forem CAN statistický fenomén, proto je potřeba jej posuzovat v širším kontextu z kulturního a právního hlediska. Zanedbávání dítěte je jedna z forem špatného zacházení, kdy dítě trpí nedostatkem něčeho – zejména nedostatečnou péčí a starostlivostí pečující osoby. V tomto případě se nejedná o agresi dospělého vůči dítěti, ale o jeho lhostejnost a pasivitu. Nedostatek péče může způsobit dítěti vážnou újmu na zdraví a jeho zdravém vývoji, ale může také vést k ohrožení života dítěte (Ptáček a Pemová, 2016).

Dunovský a spol. (1995) a Ptáček a Pemová (2016) uvedli, že zanedbávání dětí a syndrom CAN hrozí zejména v dysfunkčních a neúplných rodinách a je potřeba se této problematice věnovat.

Zanedbávání můžeme podle Pemové a Ptáčka (2022) také rozčlenit do několika kategorií, které více charakterizují jednotlivé formy zanedbávání. Jedná se především: o zanedbávání fyzické, zanedbávání psychické, zanedbávání dohledu, zanedbávání péče o fyzické a psychické zdraví a zanedbávání školní docházky a vzdělávacích potřeb.

Ve skupině CAN je zanedbávání a emociální týrání nejhůře identifikovatelnou formou špatného zacházení s dítětem.

3.3 Sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání značíme jako CSA (Child Sexual Abuse) a můžeme jej rozdělit na dotykovou a bezdotykovou formu. Mezi dotykovou řadíme veškerý fyzický kontakt s dítětem jako je mazlení, orálně-genitální kontakt a samotný pohlavní styk. Mezi bezkontaktní formu zneužívání zahrnujeme voyeurismus, exhibicionismus, vystavování dítěte dospěláckým sexuálním praktikám, šíření pornografie a veškerá sexuální viktimizace v prostředí internetu (Deblinger, Mannarino et. al, 2015).

V TZk (Česko, 2009) spadá sexuální násilí páchané na dětech do mravnostní kriminality, která je vymezena ve třetí hlavě zvláštní části. Do této části dále spadají TČ:

- ohrožující svobodné rozhodování v oblasti sexuálního života (znásilnění a sexuální nátlak);
- ohrožení zdravého mravního a tělesného vývoje dětí (pohlavní zneužívání, svádění dítěte, zneužívání k výrobě a šíření pornografie);
- ohrožení mravních zásad (kuplířství, výroba a šíření dětské pornografie).

Specifickou kategorií v této oblasti je komerční sexuální zneužívání dítěte. Jedná se o využití dítěte ve finanční prospěch pachatele se sexuálním záměrem. Obchod s dětmi zahrnuje zejména dětskou prostituci a dětskou pornografii. V konkrétnějším smyslu se může jednat o dyadické sexuální zneužití (vztah jednoho pachatele a jedné dětské osoby, skupinový sex, sexuální kroužek, rituální zneužívání, institucionální zneužití (pachatel využívá pro své účely dětské kroužky nebo tábory) či organizované zneužití, kdy je do této činnosti zapojeno více dospělých osob a jedná se o organizovaný zločin (Jelínek, 2021).

3.4 Šikana

S šikanou se nejčastěji setkáváme mezi vrstevníky. Tento jev se však může vyskytovat nejen ve škole mezi spolužáky, ale i v zaměstnání nebo ve vojenské službě. Šikana je spojována s hrubou agresí útočníka, jehož cílem je primárně poškodit, znemožnit, zneuctít nebo ztrapnit svou oběť. Hlavní motivací oběti je vyhnout se takovému chování, ačkoli bývá tato agrese vyvolaná v útočnickovi, aniž by ho oběť vyprovokovala. Šikana se vyznačuje třemi kritérii, a to: opakovaností, agresivním jednáním a nepoměrem sil mezi útočníkem a obětí (Janošová, Kollerová et al., 2016).

Následky dlouhodobé šikany se můžou na dítěti projevit na fyzickém i psychickém zdraví. Dochází k narušení citových vazeb ke svému blízkému okolí a poškození osobnosti jedince. Oběť mnohdy nestihne ještě psychicky a fyzicky dozrát a je nucena se potýkat s tímto břemenem. Jedinec může ztratit veškerou důvěru v lidskou společnost, která ho nedokázala před jeho utrpením ochránit (© 2023, Policie ČR).

Úmluva o právech dítěte byla v ČR ratifikována za účelem zajištění bezpečnosti všem dětem ve školských zařízeních, aby se mohly vzdělávat bez ohrožení vlastního zdraví a života. Šikana naplňuje v mnoha případech TČ, a to ve smyslu krádeže, omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, pohlavního zneužívání, vydírání, znásilnění či poškozování cizí věci (© 2023, Policie ČR).

3.5 Kybernetické zločiny

Kybernetické zločiny se odehrávají ve virtuálním prostoru pomocí počítačů nebo komunikačních přístrojů, dnes i telefonů a tabletů. Tento kyberprostor je rájem pro nejrůznější predátory, kteří vyčkávají na své oběti v tichosti a anonymitě (Al-Khater, Al-Maaded, et al., 2022).

V této podkapitole budou uvedeny TČ ohrožující nejvíce zejména dospívající děti.

3.5.1 Kyberšikana

Kyberšikana má velmi podobné znaky jako šikana v reálném světě, a to zejména ponižování, zesměšňování, urážení a terorizování oběti. V kyberprostoru může být tato forma o to zákeřnější, že je možné různá data ukládat a dokola je využívat. Klasická šikana může úzce souviset s kyberšikanou v případě, kdy při reálném napadení je oběť ještě natáčena a poté je tato nahrávka umístěna na internet. Pokud jsou tedy k šikaně využity informační nebo komunikační technologie, pak hovoříme právě o kyberšikaně. Mezi nejčastější projevy patří: ztrapňování na sociálních sítích, pořizování fotografií nebo videí a ukládání v kyberprostoru, vytváření webů a sociálních účtů, krádež identity atd. (Kolouch, 2016).

3.5.2 Kybergrooming

Kybergrooming je typickým příkladem bezdotykové formy zneužívání dětí. Jedná se o necudné telefonní hovory a videohovory prostřednictvím sociálních sítí, které děti vybízejí k obscénností, pořizování nahých fotografií, ke sledování pornografických aktů a celkovému sexuálnímu obtěžování (Jelínek 2021).

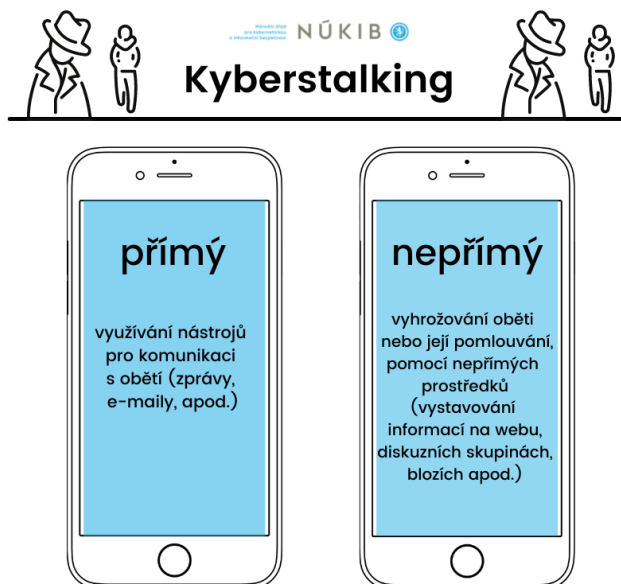
Pácháním TČ prostřednictvím kybergroomingu se rozumí manipulace dětské mysli pachatelem. Pachatel nejprve získá důvěru bezbranného dítěte a potom si vynucuje zasílání různých nemravných fotografií, videí a nabádá oběť k osobnímu setkání. Jedním z cílů pachatele může být snaha využít dítě k výrobě pornografie (Jelínek, 2021).

3.5.3 Kyberstalking

Kyberstalkeri jsou nebezpeční pronásledovatelé, kteří svoje oběti napadají pomocí elektrotechniky v podobě posílání zpráv, emailů nebo telefonátů. Jejich chování je často stále intenzivnější a častější, kdy se pak oběť může začít bát o svoje zdraví a život. Pachatelé jsou v některých případech velmi vytrvalí a dokážou převzít nad svou obětí dokonalou

kontrolu. Narušují soukromí oběti a mohou sdílet na internetu různé informace ze života oběti (Kolouch, 2016).

Kyberstalking spadá pod nebezpečné pronásledování, které je uvedeno v TZk ve druhé části § 354. Zvláště přitěžující okolností je fakt, pokud je tento zločin spáchán na dítěti nebo těhotné ženě (Česko, 2009).

Obrázek 2 – rozdělení kyberstalking (zdroj: NÚKIB, 2021)

3.5.4 Sexting a šíření pornografie

Sexting je dobrovolné zasílání a vyměňování si erotických fotografií a videí. Potenciální útočníci mohou však tento materiál využívat k vydírání své oběti tím, že všechny soubory zveřejní, pokud oběť se nepodvolí útočnickovi. Hlavním problémem sextingu je, že podporuje závažné šíření dětské pornografie (Policie ČR, © 2022).

Dětskou pornografií rozumíme jakékoliv pořizování fotografií nebo videozáznamů, kde se objevují nahé děti v různých polohách. Na těchto záznamech může být zachycen předstíraný nebo skutečný sexuální styk s nezletilou osobou nebo detailní záběry dětských genitálií, které mají k sexu vybízet (Policie ČR, © 2022).

V českém TZk se zakazuje jakékoliv sdílení, šíření, zprostředkovávání, výroba nebo vybízení k dětské pornografii. TZk definuje šíření a výrobu pornografie v hlavě třetí (Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti) v § 192 a § 193, kde se trestní sazba pro tyto závažné nemravné činy pohybuje v rozmezí 6 měsíců až 8 let (Česko, 2009).

4 KRIMINOGENNÍ FAKTORY

Kriminogenní faktory působící ve společnosti, uvnitř rodiny a v jednotlivci jsou zásadní pro ovlivňování vývoje a stavu TČ páchané na dětech a mladistvých. V následujících podkapitolách bude vysvětleno, proč takové násilí vzniká a co může být jeho spouštěčem i prevencí.

4.1 Faktory působící ve společnosti

Ve společnosti hrají velkou roli podmínky kulturní, sociální a demografické. To, jakým způsobem je mládež vymezena v právním řádu a jakým způsobem je hodnotově vyjádřena ve společnosti má velký vliv na celkovou ochranu mládeže ve společnosti. Veškeré právní úpravy a zákony na ochranu dětí nám udávají určité mezní hranice, jak se k nezletilým máme sami chovat. Nepostradatelnými jsou veškeré orgány, soudy, státní zastupitelství a jejich aktivity, které jsou na ochranu dětí a mladých lidí primárně určeny (Chromý, 2011).

Pro zlepšení kvality právní úpravy oblasti prevence kriminality je nezbytná zkušenost z praxe, respektování platné legislativy, naplňování právních norem ve všech sférách společenského života. Pokud budeme mít na paměti vývoj TČ, bude i respektování TZk mnohem přirozenější. U mladých studentů by tak mělo docházet k pravidelné právní výchově, rozvoji společenských norem a hodnot a snaze těmto lidem vštěpovat určitá společenská pravidla, které je nutno dodržovat (Válková a Kuchta, 2019).

4.2 Faktory působící uvnitř rodiny

U každého člověka sehrává prioritní roli rodinné prostředí, do kterého se jedinec narodí. V časném mladém věku se dítě formuje v procesu socializace, kdy je každé dítě velice senzitivní a začne množství věcí samo chápat a vnímat. Veškeré chování rodičů, které dítě denně vidí, se učí a začne brzy opakovat. Veškeré jednání a společenské vzorce, které jsou dítěti od mala vštěpovány, pak odráží navazování nových budoucích vztahů a vzájemných sociálních interakcí (Válková, Kuchta, 2019).

Pokud se dítě ocitne uprostřed domácího násilí páchaného ze strany otce vůči matce, přirozeně to má neblahý vliv na zdravý vývoj dítěte a může přinést další omezení v pozdějším dospěláckém životě v oblastech pracovních, rodičovských i partnerských. Domácí násilí u rodičů je definováno jako forma psychického násilí na dětech. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 15.1. 2019 uvedl: „...pokud je dítě přítomno jako jednočinný souběh

trestného činu podle § 199 trestního zákoníku a podle § 201 trestního zákoníku, když obviněný tím, že týral svoji manželku za přítomnosti nezletilých, tímto jednáním zároveň ohrožoval citový a mravní vývoj svých nezletilých dětí“. Z tohoto usnesení vyplývá, že ČR vnímá dítě v kruhu domácího násilí jako nevinnou přímou oběť (Čírtková, s. 170, 2020).

Existuje mnoho překážek, které mohou narušit zdravý vývoj dítěte v rodině. Přestože je zneužívání dětí v rodině dlouholetým společenským tabu, některé vlastnosti osob a jejich jednání toto tabu narušují. Velmi smutným faktem je to, že nejvíce násilí na dětech se odehrává ve vlastní rodině. Druhotnou hrozbou tvoří osoby z různých institucí nebo ze zájmových kroužků, které dítě navštěvuje a teprve až terciární hrozby jsou dle statistik cizí osoby, které s dítětem dříve vůbec nepřišly do styku (Chromý, 2011).

Nejvíce ohrožené děti pocházejí z problémových rodin, ve kterých se ve velké míře požívá alkohol nebo nelegální návykové látky, rodina má velký počet dětí, špatné podmínky pro bydlení a málo peněz. V takových rodinách může převládat lhostejnost matky nebo chybět autorita otce, což mnohdy vede k dalšímu kriminálnímu chování mladistvých (Chromý, 2011).

4.3 Faktory spočívající v jednotlivci

Osobnost pachatelů TČ se mohou velmi lišit a někdy je velmi obtížné nalézt, byť jen podobné znaky nebo charakteristiky. Každý pachatel jedná z důvodu jiné motivace a společným pojítkem nemusí být samotná agrese. Statisticky se většinou jedná o lidi s nižším stupněm vzdělání, se závislostí na alkoholu či nelegálních návykových látkách, psychopatické osobnosti nebo duševně narušená individua (Jelínek, 2021).

Násilí páchané na dětech může mít na svědomí osoba, která je tím notoricky známá a taky již pro své činy trestaná nebo i osoba, která spáchala TČ na dítěti v důsledku nahodilých okolností bez konkrétního zaměření se právě na dětskou část populace. Častým motivem takového konání je sexuální deviace, která se u recidivistů mravnostní kriminality ne zřídka objevuje. V případě zanedbávání dětí se jedná většinou o pečující osoby s duševní poruchou, která se může projevovat depresemi, schizofrenií nebo závislosti na drogách či alkoholu (Chromý, 2011).

Při hodnocení pachatele je potřeba vycházet z celé škály kognitivních a motivačních složek osobnosti s ohledem na jednání před, během a při páchání TČ (Jelínek, 2021).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝVOJ TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH A MLÁDEŽI

V ČR se zabývá výzkumem v oblasti trestné činnosti Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále jen IKSP). Přestože zde nalezneme aktuální výzkumy o příčinách TČ páchané dětmi a mladistvými recidivisty, institut se již dostatečně nevěnuje opačné situaci, tedy když je obětí samotné dítě. Poznatky z viktimizačních studií o obětech TČ neuvádějí statistické údaje a ani informace o TČ páchané na dětech. Zkoumání v této oblasti je tedy složité, ač se jedná o velmi citlivé téma.

V této práci budou využity statistické přehledy dostupné na webových stránkách PČR, kde jsou uváděna data registrované kriminální činnosti za každý rok. Ani v těchto statistikách nejsou však uvedena přesná data o obětech, která by se dala konstruktivně vyhodnotit. Příkladem je TČ týrání svěřené osoby (§ 198 TZk), kde není specifikováno, zda je obětí dítě či nikoliv. Týranou osobou může být v tomto případě i osoba zletilá, která je kvůli nemoci, stáří, invaliditě nebo mentální retardaci odkázána na pomoc druhých osob. Další závažnou kategorií je pohlavní zneužití (§ 187 TZk), které je v policejních statistikách označeno kategorií „ostatní“ a ani tady není zřejmé v jakém počtu se jedná o osoby mladší 18 let.

V následujících podkapitolách budou vyhodnoceny vybrané TČ vztahující se k dětem a nezletilým osobám jako obětem. Vývoj trestné činnosti v ČR od roku 2012–2022 bude zaměřen na tyto trestné činy:

- vražda novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZk),
- zanedbání povinné výživy (§ 196 TZk),
- ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TZk),
- podávání alkoholu dítěti (§ 204 TZk).

5.1 Vražda novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZk)

Pokud matka v poporodním rozrušení úmyslně zabije během porodu nebo bezprostředně po něm své dítě, bude po prokázání viny potrestána odnětím svobody na 3–8 let (Česko, 2009).

Subjektem TČ je pouze jedna konkrétní osoba, a to matka. Tento TČ je velmi specifický a při rozhodování o výši trestu sehrává roli zvláštní psychický stav matky, který

mohl být zapříčiněn porodem, jenž ovlivnil její úsudek. V případě, že tento stav není prokázán, pak je spáchaný čin klasifikován jako vražda, kde objektem je novorozený potomek (Jelínek, 2022).

Rozbor trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou

TČ není na území ČR častý a vyskytuje se velmi ojediněle. Z policejních statistik a vyplývá, že za období od roku 2012–2022 byly tyto specifické vraždy registrovány 4 a z toho byly 3 objasněny. Celková objasněnost tedy činí 75 %. Z tabulky 1 vyplývá, že v žádném ze sledovaných roků nebyla zjištěna více než 1 vražda a vraždy byly spáchány v roce 2012, 2013, 2015 a 2016. Od roku 2017 nebyl zaznamenán v ČR ani jeden případ. Ke zlepšení situace jednoznačně přispělo rozmístění baby-boxů a také širší využití antikoncepce.

Tabulka 1 – vražda novorozeného dítěte matkou (zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2012, zpracování vlastní)

Rok	Registrováno	Objasněno
2012	1	1
2013	1	1
2014	0	0
2015	1	0
2016	1	1
2017	0	0
2018	0	0
2019	0	0
2020	0	0
2021	0	0
2022	0	0

5.2 Zanedbání povinné výživy (§ 196)

Zanedbání povinné výživy se nevztahuje pouze na samotné děti. TČ zahrnuje vyživovací povinnost mezi bývalými manželi, neprovdanými matkami a jejich partnery a zřídka také vzniká vyživovací povinnost dospělých dětí vůči svým rodičům. Přesto je potřeba tento jev zahrnout mezi vybrané kategorie, jelikož se jedná o jeden z nejčastěji páchaných kriminálních činů v ČR vůbec, a to hlavně ve smyslu neplnění vyživovacích povinností rodičů vůči svým dětem (Zárybnický, 2020).

Vyživovací povinnost vychází ze zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Zahrnuje nejen poskytování finanční částky určenému subjektu, ale dále zajištění ošacení,

bydlení, stravy, hygienických potřeb, opatrovnictví a další nezbytné prostředky pro zajištění zdravého a duševního rozvoje (Zárybnický, 2020).

Podstata TČ zanedbávání povinné výživy se naplňuje po 4 měsících neplnění povinností a může být potrestána odnětím svobody až v délce jednoho roku. Pokud se pachatel vyhýbá vyživovací povinnosti úmyslně, může dostat trest odnětí svobody až na 2 léta. Pokud by svým konáním pachatel vystavil dotčený subjekt nouzi, trest odnětí svobody mu hrozí v rozmezí od půl roku do 3 let (Česko, 2009).

Zvláštní ustanovení o trestání podle § 196a TZk umožňuje soudu uložit pachateli zákaz řízení motorových vozidel. Jedná se o tzv. přiměřené omezení a využívá se v případě, pokud existuje obava, že pachatel bude mařit nebo záměrně ztěžovat uhrazení dlužného výživného (Česko, 2009).

S trestným činem zanedbání povinné výživy souvisí § 197 TZk, který je zvláštním ustanovením o účinné lítosti, podle něhož trestnost trestného činu podle § 196 TZk zaniká, jestliže „*trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud I. stupně počal vyhlášovat rozsudek*“ (Česko, 2009).

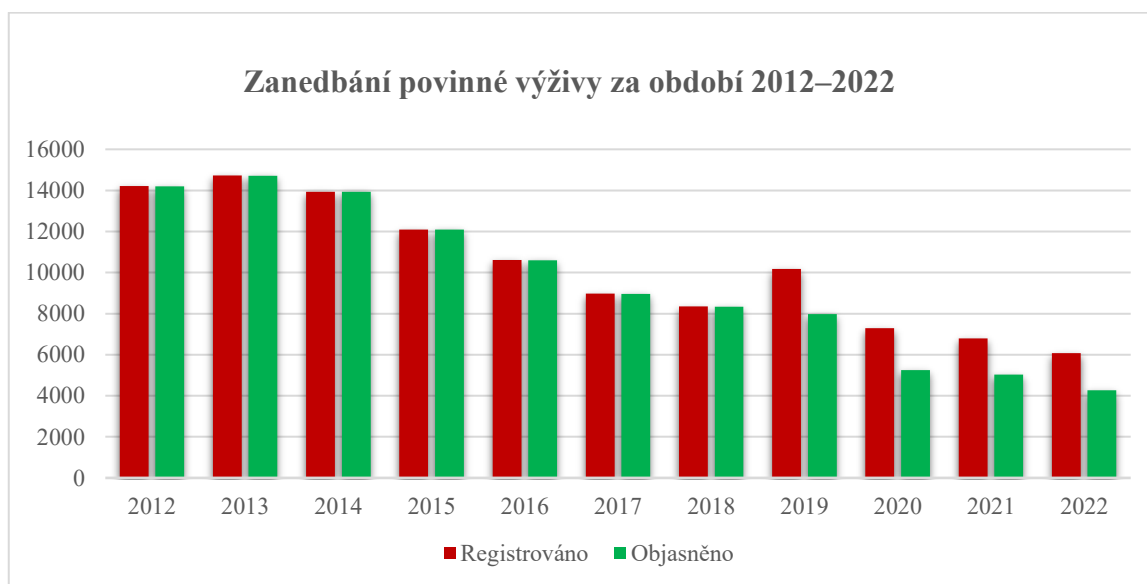
Rozbor trestného činu zanedbání povinné výživy

Jak již bylo zmíněno, v ČR dochází k této TČ velmi často a mezi lety 2012–2022 bylo zaevidováno celkem 113242 případů a z toho 105339 případů bylo objasněných. V procentech tak tvoří celkovou objasněnost 93 %. Policejní statistiky však neuvádí samostatně trestné činy vůči nezletilým osobám.

Z tabulky 2 plyne, že nejvíce registrovaných činů čítá rok 2013, kdy se jednalo o 14726 nahlášených případů. Naopak nejméně jich bylo v roce 2022 s registrovaným počtem 6071 případů. Na grafu 1 můžeme vidět, že neplnění vyživovacích povinností povolna klesá. Výjimkou je však rok 2019, kdy bylo nahlášených 10176 případů, avšak objasněných bylo pouze 7973 případů. V případě objasněnosti tak procentuálně úspěšnost klesá od roku 2013 kontinuálně.

Tabulka 2 – vývoj zanedbání povinné výživy v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

Rok	Registrováno	Objasněno
2012	14209	14199
2013	14726	14718
2014	13939	13937
2015	12089	12087
2016	10611	10594
2017	8979	8962
2018	8351	8334
2019	10176	7973
2020	7299	5242
2021	6792	5030
2022	6071	4263

Graf 1 – vývoj zanedbání povinné výživy v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

5.3 Ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TZk)

Ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 TZk naplňuje podstatu TČ takovým chováním, které může mít vážný dopad na fyzický, psychický, mravní a emocionální vývoj dítěte. Zákon trestá chování pachatele ve 4 směrech, a to až na 2 léta, v případě:

- svádění k zahálčivému nebo nemravnímu životu,
- umožnění vedení nemravného a zahálčivého života,
- pachatel umožní dítěti si obstarávat nezbytné prostředky k životu trestnou činností nebo jiným nevhodným způsobem,

- pachatel závažně poruší povinnost péče o dítě nebo jinou nezbytnou povinnost, která plyne z rodičovské zodpovědnosti.

V odst. 2 je dále uvedeno potrestání osoby, která umožní dítěti hrát na hracích automatech, které mohou poskytnout finanční výhru. Taková osoba bude potrestána zákazem činnosti, pokutou anebo odnětím svobody až na 1 rok.

Pokud pachatel činnost v odst. 1 a odst. 2 provádí ze zavrženíhodných pohnutek, činnost páchá opakovaně či po delší dobu nebo získá takovým skutkem pro sebe nebo jinou osobu značný prospěch, bude potrestán v rozmezí 6 měsíců až 5 let odnětím svobody. (Česko, 2009)

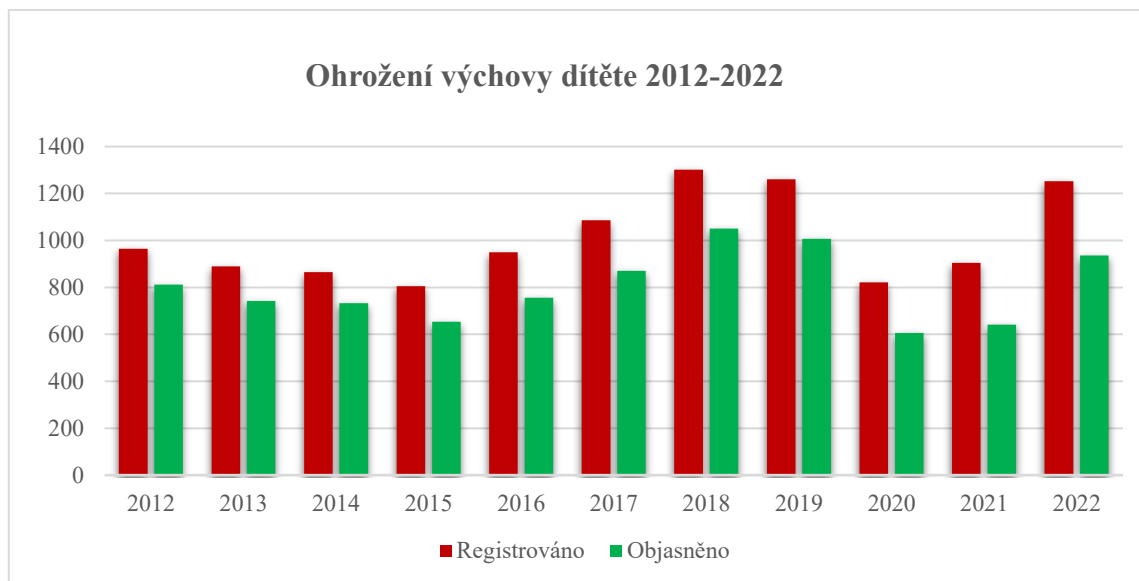
Rozbor trestného činu ohrožování výchovy dítěte

Mezi lety 2012–2022 bylo nahlášeno 11099 případů ohrožení dítěte, z toho 8809 bylo případů objasněných, což činí 79 %. Nejvíce hlášených případů bylo v roce 2018 s počtem 1301 registrovaných a 1051 objasněných. Naopak nejnižší počet případů ohrožování výchovy dítěte byl v roce 2015 s počtem 805 a objasněností 654. Dle grafu 2 se jedná o poměrně proměnlivou TČ.

Pachateli mohou být v tomto případě vrstevníci, kamarádi, starší sourozenci nebo samotní rodiče. Důležitou prevencí v této oblasti je komunikace s dítětem a vštěpování správných zásad chování již od útlého věku. V případě správného vzoru nebude dítě tak snadno manipulovatelné svým blízkým okolím mezi vrstevníky.

Tabulka 3 – vývoj ohrožení výchovy dítěte v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

Rok	Registrováno	Objasněno
2012	964	812
2013	890	742
2014	865	733
2015	805	654
2016	950	756
2017	1086	871
2018	1301	1051
2019	1261	1007
2020	821	606
2021	904	641
2022	1252	936

Graf 2 – vývoj ohrožení výchovy dítěte v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

5.4 Podání alkoholu dítěti (§ 204 TZk)

Osoba, která umožní dítěti požit alkohol ve větším množství nebo opakovaně bude potrestána odnětím svobody až ve výši jednoho roku (Česko, 2009).

V ČR je povoleno pít alkohol od 18 let, avšak průměrný zjištěný věk konzumace první sklenky alkoholu je 12 let. Alkohol působí na nedospělý organismus o mnoho nebezpečněji než u dospělého jedince a může způsobit vážná onemocnění jater a nervového systému. Bylo zjištěno, že čím dříve mladé osoby začnou s pitím alkoholu, tím je vyšší riziko přechodu na tvrdé drogy v pozdějším věku (Národní zdravotnický informační portál, 2023)

Rozbor trestného činu podání alkoholu dítěti

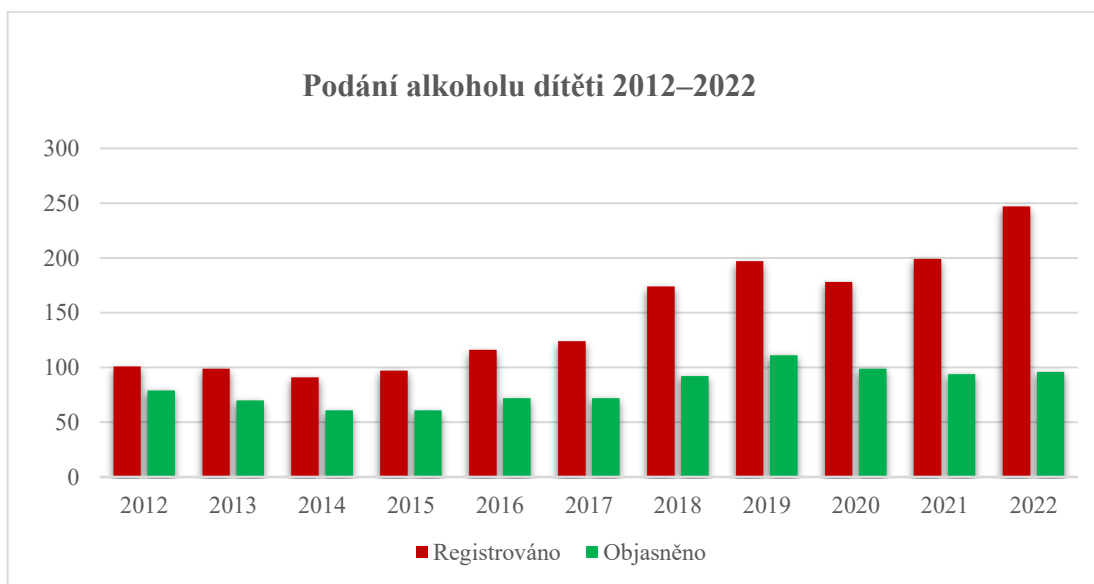
Z dostupných policejních dat a grafu 3 je patrné, že tento fenomén v ČR stále více stoupá. Statistiky uvádí mezi lety 2012–2022 celkový počet podání alkoholu dítěti ve výši 1623 nahlášených a 907 objasněných případů. Celkový počet objasněných případů činí 60 %. Nejnižší počet registrovaných případů byl v roce 2014 s počtem 91 případů a z toho 61 objasněných. Stejný počet objasněných případů byl také v roce 2015. Naopak nejvyšším zaznamenaným číslem byl loňský rok s počtem 247, z toho však pouze 96 případů objasněných.

Podle mého názoru je potřeba této problematice věnovat zvýšenou pozornost, jelikož alkohol je stejně nebezpečný a návykový jako tvrdé drogy. O to horší je fakt, že alkohol je

v ČR legální, a tedy mnohem snadno dostupnější. Je zapotřebí, aby rodiče učili své děti zdravým návykům, jako je zdravá strava a pohyb a uvědomili je o veškerých rizicích spojených s pitím alkoholu.

Tabulka 4 – vývoj podání alkoholu dítěti v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

Rok	Registrováno	Objasněno
2012	101	79
2013	99	70
2014	91	61
2015	97	61
2016	116	72
2017	124	72
2018	174	92
2019	197	111
2020	178	99
2021	199	94
2022	247	96

Graf 3 – vývoj podání alkoholu dítěti v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní)

Shrnutí poznatků o trestných činech z policejních statistik

Dílním cílem této kapitoly bylo vymezit vývoj vybraných trestných činů za uplynulých 11 let. Z dostupných statistických přehledů jednoznačně vyplývá, že Česko se potýká nejčastěji s problémem zanedbání povinné výživy, který však zahrnuje i vyživovací povinnost vůči jiným subjektům než jen vůči dětem. Pozitivním faktem je, že tato problematika od roku 2012 kontinuálně klesá.

Naopak velmi vzácný jev je vražda novorozeného dítěte matkou. Při jeho určení sehrává klíčovou roli poporodní doba na základě, které se pak TČ klasifikuje. Ve většině případů je tento skutek klasifikován jako klasická vražda (Ciprýn, 2019).

Přestože je v policejních statistikách řada kategorií vztahujících se ke kriminalitě páchané na dětech, není možné zanalyzovat konstruktivně všechny. Od roku 2016 policejní statistiky změnilly strukturu i některé kategorie, stejně tak již nejsou k dispozici data o stíhaných pachatelích. Valná většina případů trestných činů proti dětem je zařazena mezi „ostatní trestné činy“ nebo „ostatní mravnostní trestné činy“, ze kterých nelze získat přesná data o konkrétní kriminalitě. Zcela zde chybí kategorie, která by se věnovala TČ páchané na dětech a mladistvých.

Z provedeného rozboru není možné získat přesnější informace. Pro doplnění informací proběhne v následující kapitole průzkum pomocí dotazníkového šetření.

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Ve druhé kapitole praktické části bude za účelem zjištění kriminogenních faktorů u TČ páchaných na dětech a mládeži využita forma dotazníkového šetření. Šetření proběhne v rámci tří kategorií respondentů, které tvoří příslušníci PČR, pracovníci OSPOD a výchovní poradci/učitelé.

6.1 Cíle a metodika

V podkapitole bude vymezen cíl dotazníkového šetření, výzkumný soubor, hypotézy a zvolená metodika postupu, jak byla jednotlivá data sbírána a dotazník vytvořen.

6.1.1 Cíle

Cílem dotazníkového šetření je zjištění kriminogenních faktorů u TČ páchaných na dětech a mládeži a ověření níže uvedených hypotéz, které budou v závěru vyhodnoceny.

Díličím cílem je zjištění, jak často a s jakou formou kriminality páchané na dětech se tyto instituce (OSPOD, PČR, škola) setkávají nejčastěji a jestli je tato problematika celkově šetřena. Zjištěné návrhy na snížení prevence v této oblasti poslouží k hlavnímu cíli celé bakalářské práce.

6.1.2 Hypotézy

Hypotéza 1: Vývoj dítěte je nejčastěji ohrožen vlastní rodinou.

Odůvodnění: Chromý (2011) uvedl, že nejvíce násilí na dětech je pácháno ve vlastní rodině.

Hypotéza 2: Kriminalita páchaná na dětech se častěji vyskytuje v rozvrácených rodinách než v úplných.

Odůvodnění: Pemová a Ptáček (2016) uvedli, že zanedbávání vykazuje zejména neúplné rodiny. Dunovský a spol (1995) uvedli, že zanedbávání a syndrom CAN se vyskytuje zejména v dysfunkčních rodinách.

Hypotéza 3: Děti a mládež, které jsou oběťmi TČ, inklinují k pití alkoholu.

Odůvodnění: Z policejních statistik vyplývá, že pití alkoholu u dětí a mládeže narůstá. Cílem je zjistit, zda je tato problematika spojená s kriminalitou páchanou na dětech.

6.1.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří policisté, pracovníci OSPOD a výchovní poradci na školách, kteří byli vybráni náhodně z celé ČR. Tento výzkumný soubor byl zvolen z důvodu, že se tito pracovníci s problematikou setkávají v různých stádiích jejího řešení, a proto lze předpokládat, že se v ní orientují a mají v této oblasti zkušenosti.

Celkový počet respondentů činil 180 a pro všechny respondenty byl zvolen stejný dotazník.

6.1.4 Metodika

Výzkum proběhl kvantitativní metodou dotazníkového šetření. V první části byl proveden předvýzkum formou cvičného dotazníku s větším počtem polootevřených otázek, který posloužil pro lepší formulaci otázek a vyhnutí se určitým nejasnostem.

Následně byl vytvořen Google formulář s obsahem 14 uzavřených otázek a 1 polootevřenou otázkou. Formulace otázek byla provedena v posloupnosti od osobních otázek na respondenta až k jednomu konkrétnímu případu, se kterým se respondent setkal naposledy. V závěru dotazníku byly zvoleny 2 otevřené otázky pro doporučení prevence k dané problematice, vycházející z praxe respondenta. Dotazník byl předem ukončen v případě, pokud respondent odpověděl, že se s danou problematikou vůbec neseťkal.

Dotazník byl rozeslán e-mailem náhodným pracovníkům OSPOD, základním a středním školám (zejména výchovným poradcům a psychologům) a také územním policejním odborům. Města byla vybrána záměrně od Aše až po Ostravu, aby zde bylo zastoupení celé ČR.

Největší problém představovala kategorie policistů, kteří nemají běžně na stanicích přístup k internetu. Z tohoto důvodu bylo zvoleno alternativní řešení v podobě vytisknutých dotazníků, které byly zaslány na územní obvod v Hodoníně. Další část respondentů tvořili spolužáci, kteří u policie pracují, a to z různých koutů ČR.

Všichni respondenti byli informováni o účelu zpracování dotazníku a zachování anonymity. Vyhodnocení proběhlo pomocí programu Excel, kde byly hodnoty výzkumu zpracovány do přehledných grafů.

6.2 Dotazníkové šetření

V této kapitole proběhne vyhodnocení dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo celkově 180 respondentů náhodně z celé ČR.

První 4 otázky byly věnovány struktuře respondentů. Cílem těchto otázek bylo zjistit pohlaví, povolání, věkovou strukturu a počet let praxe v oboru.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví?

Dotazník je zodpovězen 180 respondenty, z toho 145 (81 %) **žen** a pouze 35 (19 %) **mužů**.

Otázka č. 2: Jaké je Vaše povolání?

Z celkového počtu respondentů pracuje nejvíce lidí na pozici úředníka **OSPOD** v počtu 78 (43 %) osob, jako **pedagogové či výchovní poradci** 68 (38 %) osob a **příslušníci PČR** v celkovém počtu 34 (19 %) osob. Původním záměrem bylo docílit rovnoměrného zastoupení všech 3 složek. To však nebylo splněno kvůli nemožnosti policistů se volně připojit na internet v zaměstnání, což značně ztížilo sběr dat. Respondenti jsou tedy v silnější převaze z řad úředníků OSPOD a pedagogů, i když častěji se v zaměstnání setkávají s trestnou činností policisté než učitelé.

Otázka č. 3: Kolik je Vám let?

Věková struktura respondentů:

- **36-50 let** – 84 osob (46 %),
- **51+ let** – 50 osob (28 %),
- **27-35 let** – 32 osob (18 %),
- **18-26 let** – 14 osob (8 %).

Z této otázky vyplývá, že nejvíce osob odpovídalo ve věku 36–50 let, a naopak nejméně v letech 18–26.

Otázka č. 4: Kolik let praxe ve svém povolání máte?

Více než 21 let praxe v oboru uvedlo celkem 56 (31 %) osob. Jen o 5 osob méně, celkem tedy 51 (28 %), uvedlo praxi v oboru **11–20 let**. V kategorii **5 a méně let** praxe odpovědělo celkem 41 respondentů (23 %) a **6–10 let** praxe tvořila nejméně početní skupinu

se 32 (18 %) respondenty. Z otázky vyplývá, že respondenti, kteří dotazník zodpověděli mají na svých pozicích bohaté zkušenosti.

Další otázka je určena jako rozcestník. U respondentů, kteří odpověděli, že se s TČ páchanou na dětech vůbec nesetkali byl dotazník ukončen.

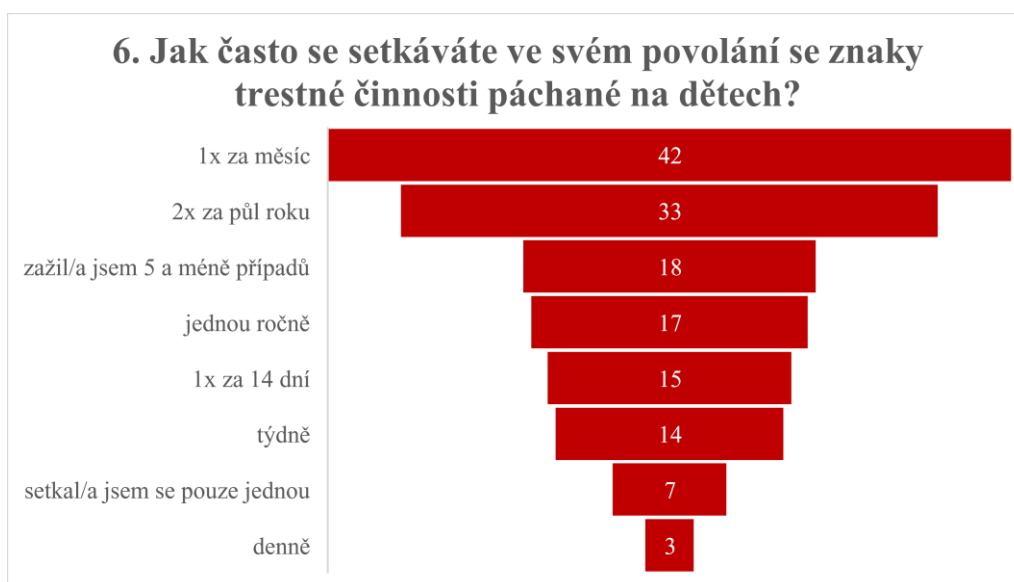
Otázka č. 5: Setkáváte se ve svém povolání s trestnou činností páchanou na dětech?

Nejvíce respondentů odpovědělo, že se s TČ na dětech setkávají **občas**, a to v počtu 107 (60 %) odpovědí. Další nejčastější odpovědí v počtu 42 (23 %) je setkávání se **běžně** s TČ páchanou na dětech a pouze 31 (17 %) respondentů odpovědělo, že se s problematikou nesetkávají **vůbec**. Všech 31 odpovědí bylo zaznamenáno od učitelů a výchovných poradců. Pozitivním faktem je, že mezi těmito respondenty je 15 (48 %) osob s více než 21letou praxí a 5 (16 %) osob s praxí mezi 11–20 lety.

Následující otázky zodpovědělo celkem 149 respondentů, kteří uvedli, že se s TČ páchanou na dětech již někdy setkali.

Otázka č. 6: Jak často se setkáváte ve svém povolání se znaky trestné činnosti páchané na dětech?

Cílem otázky je zjistit, jak často se v obecné rovině tyto instituce s TČ páchanou na dětech setkávají. A dále vzájemné porovnání mezi OSPOD, policií a školstvím.

Graf 4 – četnost TČ páchané na dětech (Zdroj: Vlastní, 2023)

Z grafu 4 je patrné, že z celkových 149 respondentů uvedlo celkem 42 (28 %), že se s TČ páchanou na dětech setkávají alespoň **1× měsíčně**. Druhou nejčetnější odpovědí je **2× za půl roku**, v počtu 33 odpovědí, což činí 22 %. Následující odpovědi jsou seřazeny

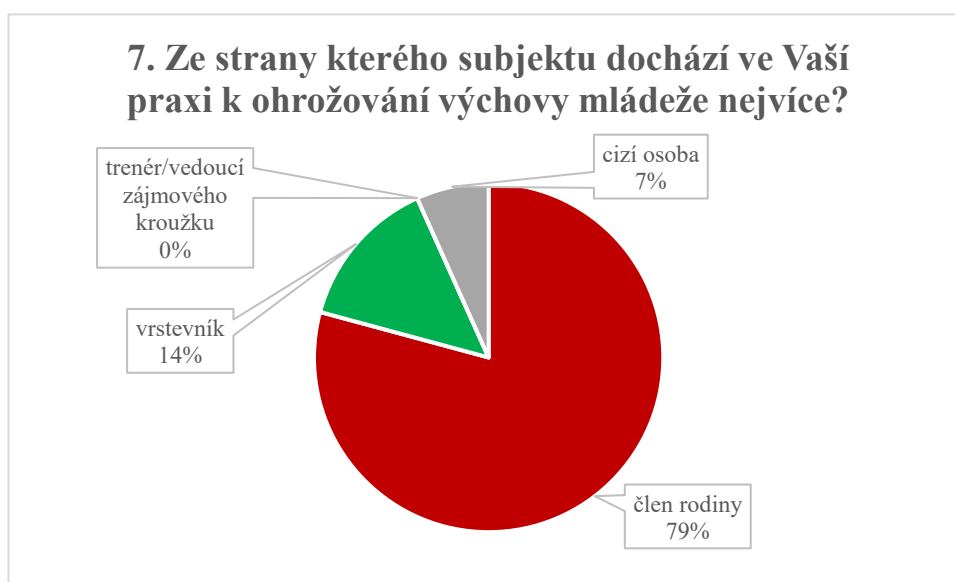
sestupně: 18 (12 %) odpovědí uvádí **5 a méně případů** za celou praxi, 17 (11 %) odpovědí **1× ročně**, 15 (10 %) **1× za 14 dní** a 14 (9 %) odpovědí uvádí četnost setkávání **týdně**. Dále 7 (5 %) respondentů uvedlo, že se setkali s touto problematikou **pouze jednou** a 3 osoby (2 %) se setkávají **denně**.

Po bližším prozkoumání nejintenzivnějšího setkávání s TČ bylo zjištěno, že 3 osoby setkávající se **denně**, jsou 1 osoba z OSPOD a 2 příslušníci PČR. **Týdně** se s TČ setkává 14 respondentů, z toho 10 (71 %) pracovníků OSPOD, 2 (14 %) policisté a 2 (14 %) pedagogové/výchovní poradci. Asi **1× za 14 dní** se setkává s TČ 15 respondentů, z toho 9 (60 %) pracovníků OSPOD, 3 (20 %) policisté a 3 (20 %) pedagogové/výchovní poradci. Nejčastější setkávání je **1× měsíčně**, a to v celkovém počtu 42 osob, kde 24 (57 %) tvoří OSPOD, 11 (26 %) osob z PČR a 7 (17 %) osob jsou učitelé či výchovní poradci.

Z předvýzkumu vyplynulo, že tato otázka byla pro respondenty docela obtížná, protože ne každý se setkává s TČ páchanou na dětech pravidelně. Z celkového průzkumu vyplývá, že se 50 % respondentů setkává s touto problematikou alespoň jednou v měsíci.

Otázka č. 7: Ze strany kterého subjektu dochází ve Vaší praxi k ohrožování výchovy mládeže nejvíce?

Cílem otázky je zjistit, který subjekt děti nejvíce ohrožuje. Tato otázka slouží k ověření hypotézy č. 1, zda je dítě ohroženo nejvíce vlastní rodinou.

Graf 5 – subjekt ohrožující nejčastěji výchovu mládeže (Zdroj: Vlastní, 2023)

Celkem 118 (79 %) respondentů odpovědělo, že k ohrožování výchovy dítěte dochází nejčastěji ze strany člena rodiny. Dále 21 (14 %) respondentů považuje za nejvíce

ohrožující subjekt **vrstevníky** a 10 (7 %) respondentů **cizí osobu**. Nikdo z dotazovaných neuvedl jako potenciálně ohrožující osobu **trenéra či vedoucího zájmového kroužku**.

Tímto výsledkem se **hypotéza č. 1 zcela potvrdila**, což je velice negativním faktem, jelikož právě rodina by dítě měla chránit a podporovat.

Následující otázky jsou směřovány ke konkrétnímu poslednímu případu, se kterým se respondenti potýkali, aby bylo možné vyhodnotit hlavní problematiku TČ současnosti.

Otázka č. 8: Se kterým znakem trestné činnosti jste se ve Vaší praxi setkali naposledy?

Cílem otázky je zjistit aktuální stav nejčtenější páchané TČ na dětech.

Graf 6 – znaky TČ (Zdroj: Vlastní, 2023)

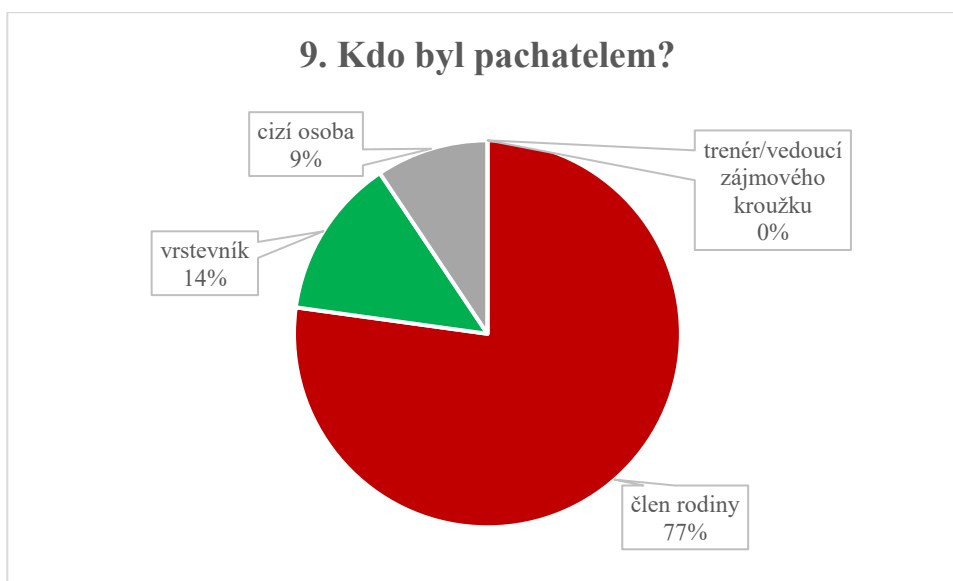
Nejvíce respondentů se za poslední dobu setkala se **zanedbáváním** dětí, s počtem 51 (34 %) odpovědí. Druhým nejaktuálnějším problémem je **sexuální zneužívání nebo obtěžování**, což zodpovědělo 39 osob (26 %). **Fyzické týrání** řešilo za poslední dobu 17 (11 %) osob a **psychické týrání** 15 (10 %) osob. Dále se za poslední dobu s počítačovou kriminalitou setkala 8 (5 %) respondentů, s **šikanou** 7 (5 %) a **ohrožováním mravní výchovy** taky 7 (5 %). **Opuštění dítěte** řešil pouze OSPOD ve dvou případech a únos dítěte v jednom případě.

Z grafu 6 vyplývá, že největším problémem současnosti je zanedbávání. Zanedbávání dětí nesouvisí pouze s fyzickým, psychickým či emociálním stavem dítěte, ale také s rozchody partnerů, kdy se pak jeden z účastníků zdráhá plnit si vyživovací povinnost. Alarmující je také četnost výskytu sexuálního obtěžování nebo zneužívání, se kterým se respondenti setkali jako s druhým nejčastějším problémem.

Mnoho těchto TČ se také prolíná, zejména fyzické nebo psychické týrání. Odpověď „kombinace TČ“ však nebyla do výběru odpovědí dána záměrně, aby bylo možné jednotlivé druhy lépe analyzovat.

Otázka č. 9: Kdo byl pachatelem?

Cílem je zjistit, kdo byl pachatelem posledního TČ spáchaného na dítěti a zároveň porovnat, zda se tato odpověď shoduje s otázkou č. 7.

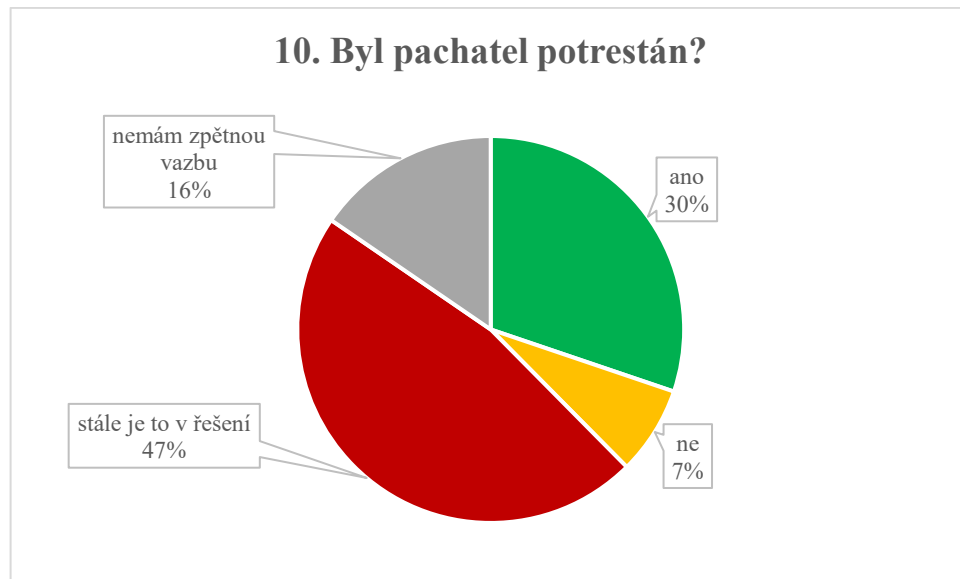
Graf 7 – pachatel TČ (Zdroj: Vlastní, 2023)

Z grafu 7 plyne, že pachatelem posledního konkrétního TČ byl **člen rodiny**, a to v 115 (77 %) případech. **Vrstevník** byl viníkem ve 20 (13 %) případech a **cizí osoba** ve 14 (9 %) případech. Trenér nebo vedoucí zájmového kroužku nefiguroval ani v jednom z posledních případů respondentů.

Odpověď na tuto otázku tedy koresponduje s odpovědí na otázku č. 7, kdy nejvíce respondentů považuje rodinného příslušníka za nejčastějšího pachatele TČ.

Otázka č. 10: Byl pachatel potrestán?

Cílem otázky je zjistit, jaké procento pachatelů bylo za TČ potrestáno.

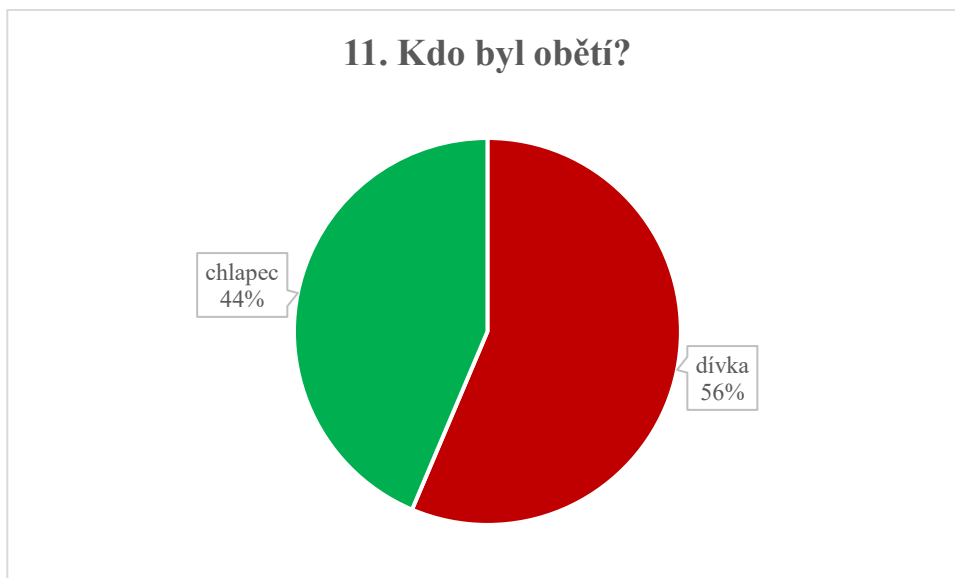
Graf 8 – potrestání pachatele TČ (Zdroj: Vlastní, 2023)

Téměř polovina (70 respondentů, 47 %) všech respondentů, uvedla, že je trestní stíhání **stále v řešení**. Dále 45 (30 %) respondentů uvedlo, že pachatel **byl potrestán** a 23 (15 %) osob nemá **žádnou zpětnou vazbu** o případu. **Nepotrestání** pachatele uvedlo 11 respondentů (7 %).

Tato samotná otázka je docela problémová, jelikož byl dotaz směřován na poslední konkrétní situaci TČ. Mnoho případů se soudně řeší po delším čase, případy se mnohdy odkládají nebo podmíněně zastaví. Z grafu 8 plyne, že především učitelé a policisté nemají žádnou zpětnou vazbu. Z 23 respondentů, kteří zvolili odpověď „nemám zpětnou vazbu“ jsou ve 12 (52 %) případech učitelé a v 8 (35 %) případech příslušníci PČR. Pouze ve 3 (13 %) případech uvedli respondenti z OSPOD.

Otázka č. 11: Kdo byl obětí?

Cílem otázky je zjistit, zda se oběťmi TČ stávají častěji dívky nebo chlapci.

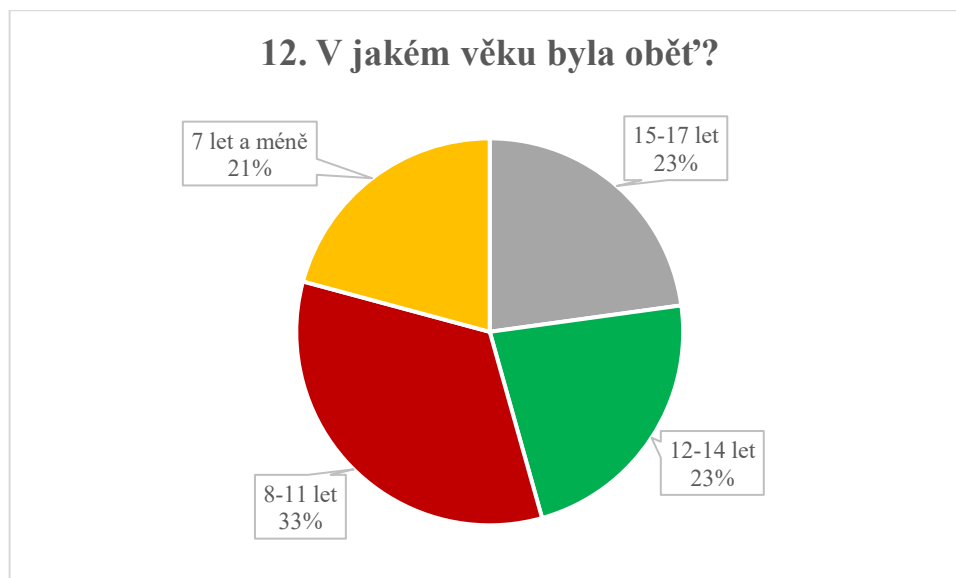

Graf 9 – pohlaví obětí (Zdroj: Vlastní, 2023)

Z celkového počtu respondentů uvedlo 84 (56 %) **dívku** jako oběť TČ a 65 (44 %) **chlapce**. Z grafu 9 vyplývá, že dívky jsou častějšími oběťmi trestné činnosti.

Otázka č. 12: V jakém věku byla oběť?

Cílem otázky je zjistit, jaká věková kategorie je nejohroženější.

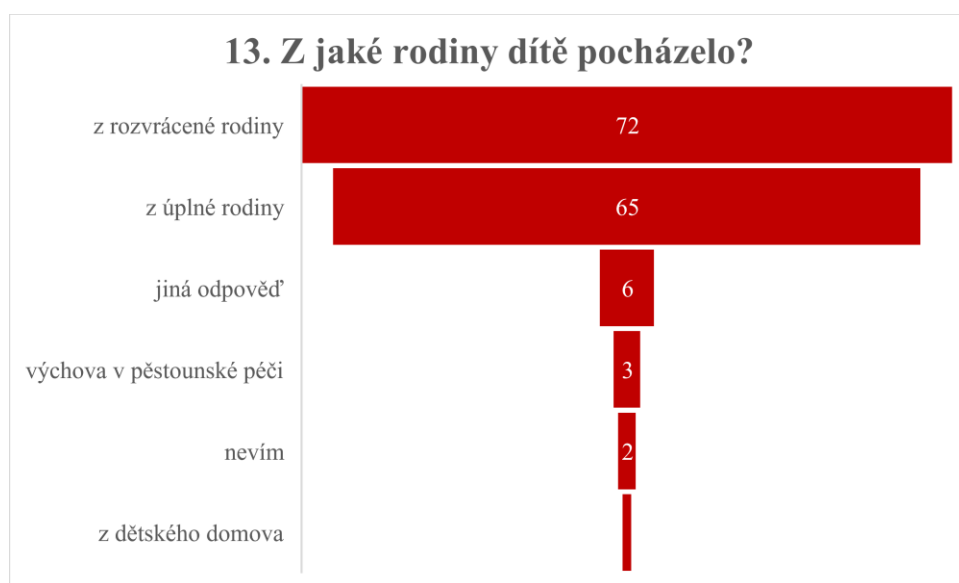
Graf 10 – věk oběti (Zdroj: Vlastní, 2023)

Z grafu 10 plyne, že nejohroženější kategorií je věk 8–11 let, což zodpovědělo 50 (33 %) respondentů. Kategorie 12–14 let a 15–17 let vychází úplně totožně, kdy za každou kategorii zodpovědělo 34 (23 %) respondentů. V kategorii 7 let a méně odpovědělo 31 (21 %) respondentů.

Z výzkumné otázky vyplývá, že by se rozhodně měla posílit všímavost učitelů a osvěta dětí na základních školách, zejména pak na 1. stupni. Dětem musí být zdůrazněno, že nikdo nemá právo jim ubližovat a veškeré nevhodné chování vůči nim je žádoucí nahlásit nebo se alespoň svěřit kamarádovi.

Otázka č. 13: Z jaké rodiny dítě pocházelo?

Cílem otázky je zjistit, z jakého rodinného prostředí oběť pochází a zároveň slouží k vyhodnocení hypotézy č. 2. Hypotéza uvádí, že se kriminalita páchaná na dětech častěji děje v rozvrácených rodinách.

Graf 11 – rodinné prostředí oběti (Zdroj: Vlastní, 2023)

Graf 11 uvádí, že dítě častěji pocházelo z rozvrácené rodiny, čímž byla **potvrzena hypotéza č. 2**. V celkovém počtu 72 osob to tak činí 48 %. Hned druhým nejčastějším případem je rodina úplná s počtem 65 odpovědí (44 %). Dále 3 (2 %) respondenti uvedli, že dítě pocházelo z pěstounské péče, 2 respondenti vůbec neznali rodinné prostředí dítěte a 1 respondent uvedl, že dítě pocházelo z dětského domova.

Jelikož byla otázka polootevřená, mohli respondenti uvést další odpovědi:

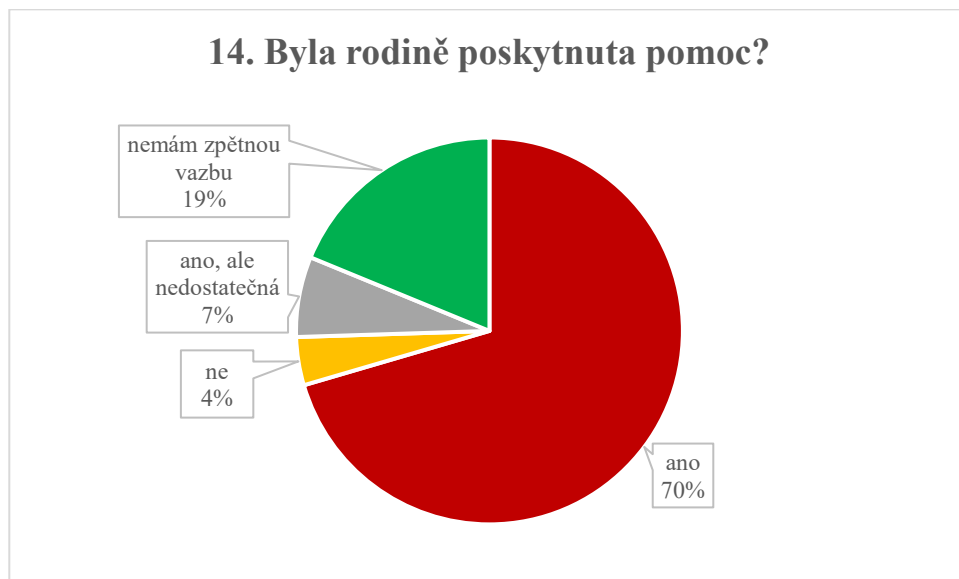
- 3 respondenti – dítě pochází ze sociálně slabších poměrů,
- 1 respondent – na dítě dohlíží babička chlapce,
- 1 respondent – péče fyzické osoby dle § 953 občanského zákoníku,
- 1 respondent – otec ve výkonu trestu, matka uživatelka drog.

Obecně se tak ve třech posledních případech jedná opět o rozvrácenou rodinu.

Otázka č. 14: Byla rodině poskytnuta pomoc?

Otázka slouží k ověření, zda byla rodině oběti poskytnuta pomoc.

Graf 12 – pomoc rodině (Zdroj: Vlastní, 2023)

Celkem 105 (70 %) respondentů uvedlo, že rodině oběti byla poskytnuta pomoc. Dále 28 (19 %) respondentů uvedlo, že nemají zpětnou vazbu a jedná se především o učitele (50 %) a příslušníky PČR (46 %). Pouze jeden respondent z OSPOD nemá v této oblasti zpětnou vazbu. Dále 10 (7 %) respondentů si myslí, že nabízená pomoc nebyla pro rodinu dostatečná. Pouze 6 (4 %) respondentů uvedlo, že pomoc se k rodině nedostala.

Z grafu 12 vyplývá, že obětem je ve velké míře pomoc nabízena, což je pozitivním faktem. Důležité je tedy se zaměřit především na prevenci, aby k TČ na dětech vůbec nedocházelo.

Otázka č. 15: Užilo dítě v souvislosti s touto trestnou činností alkohol nebo drogy?

Cílem otázky je zhodnotit, zda v souvislosti s TČ, která byla na dítěti spáchána, užilo dítě alkohol nebo drogy. Tato otázka slouží také k vyhodnocení 3. hypotézy, která uvádí, že děti častěji inklinují k pití alkoholu právě z důvodu, že jsou oběťmi TČ.

Graf 13 – alkohol nebo drogy (Zdroj: Vlastní, 2023)

Celkem 102 (67 %) respondentů uvedlo, že dítě v důsledku TČ neužilo **drogu ani alkohol**, což je velmi kladný výsledek. Dalších 31 (21 %) respondentů **nezná odpověď** na tuto otázku.

Při bližší analýze užití alkoholu nebo drog u mladistvých vyplynula ze získaných dat tato fakta:

- **alkohol** – 3 děti v kategorii 15–17 let, 3 děti ve věku 12–14 let, v kategorii 8–11 let jedno dítě a ve věku 7 let a méně 1 dítě;
- **alkohol a drogy** – 3 děti ve věku 15–17 let a ve věku 7 let a méně 1 dítě;
- **drogy** – ve věku 15–17 let 1 dítě, v letech 12–14 1 dítě a méně než 7 let 2 děti.

Zejména případy dětí ve věku 7 let a méně jsou velice alarmující, jelikož užití drog nebo alkoholu v tak útlém věku může mít dalekosáhlé následky. Z analýzy také plyne, že ze 16 dětí, které alkohol nebo drogy požily, pochází 4 (25 %) děti z úplných rodin a 12 (75 %) dětí z rozvráceného rodinného prostředí.

Hypotéza č. 3 je v tomto případě vyvrácena. Přesto však je potřeba hledat příčiny pití alkoholu u mladistvých a snažit se je před požíváním alkoholu a drog chránit.

Otázka č. 16: Dokážete ze své praxe uvést doporučení pro rodiče ke snížení páchané kriminality na dětech?

Cílem otázky je zjistit doporučení pro rodiče, které by vedlo ke snížení TČ páchaných na dětech. Otázka je otevřená, aby respondenti mohli odpovídat volně ze své praxe.

Tabulka 5 – doporučení pro rodiče (Zdroj: Vlastní, 2023)

Doporučení	Počet
Bez doporučení	48
Otevřená komunikace s dětmi, budování důvěry, láska, naslouchání	41
Spolupracovat s odborníky	22
Zlepšit postoj k výchově dětí	9
Více se zajímat o volný čas dětí	6
Větší kontrola telefonů, online prostředí	5
Je to individuální	4
Neřešit problémy před dětmi	4
Odpověď ano, ale bez vyjádření	3
Prevence	3
Rodiče neužívat drogy a alkohol	3
Osvěta	1

Ze všech respondentů **32 %** neuvedlo **žádné doporučení** ze své praxe. Nejčastějším doporučením (**28 %**) plynoucí z odpovědí je především **komunikace s dítětem** o veškerých problémech. Rodiče by měli budovat se svým dítětem silný a pevný vztah založený na důvěře, aby se dítě nebálo s čímkoliv svěřit. Je také nezbytné dítěti naslouchat, dostatečně se mu s láskou věnovat a trávit s ním efektivně volný čas. Dále **15 %** respondentů doporučuje využívat dostupnou **odbornou pomoc**, psychology, psychiatry nebo také neziskové organizace. Odborníkům je potřeba naslouchat a nechat si pomoci nebo poradit. Je potřeba si umět přiznat chybu, když rodič nějakou situaci nezvládne – vždy existuje řešení. Celkově **zlepšit postoj k výchově** doporučuje **6 %** respondentů a s tím souvisí větší důslednost ve výchově, odpovědnost za dítě, být dítěti dobrým vzorem a také sledovat chování dítěte. Důležitou prevencí je také **kontrola telefonů a online prostředí**, ve kterém se dítě pohybuje. Na tom se shodla **3 %** respondentů. Další **3 %** odpovídajících se shodla, že doporučení je pro **každý případ individuální**. Mezi další doporučení respondentů patří, aby samotní rodiče se **vyhnuli konzumaci alkoholu a drog (2 %)**, celková **prevence (2 %)** a **osvěta (1 %)**.

17. Máte celkové doporučení, které by vedlo ke snížení kriminality páchané na dětech?

Cílem otázky je zjistit od respondentů z praxe doporučení, která by vedla k celkovému snížení kriminality páchané na dětech.

Tabulka 6 – prevence kriminality (Zdroj: Vlastní, 2023)

Doporučení	Počet
Bez doporučení	63
Zlepšení důslednosti výchovy a zájem o dítě	14
Lepší propojení jednotlivých subjektů (OSPOD, škola...)	13
Větší všímavost okolí vůči dětem	12
Prevence	11
Zvýšení trestů, změny v zákoně	10
Osvěta veřejnosti a ve škole	8
Větší podpora rodinám v nesnázích	6
Je to individuální	4
Osvěta v oblasti kyberprostoru	4
Limitovat/zrušit sociální sítě	3
Psychologická práce s pachatelem	1

Ze všech respondentů **42 %** nevedlo **žádné doporučení**, které by vedlo ke snížení kriminality páchané na dětech. Na **zlepšení výchovy**, důslednosti a projevu většího zájmu o vlastní dítě se shodlo **9 %** respondentů. Respondenti uvedli, že je důležité být pro dítě dobrým vzorem a rozebírat s ním otevřeně veškerá možná rizika. Další **9 %** respondentů by doporučilo větší **propracovanost systému** a propojení jednotlivých subjektů. S tím souvisí důraznější a propracovanější systém OSPOD a také včasné zachycení zločinu a potrestání pachatele. Obětem by se tak dostala pomoc mnohem dříve. **Větší všímavost** okolí doporučuje **8 %** respondentů s tím, že je potřeba sledovat změny dětského chování. Na celkové **prevenci** v této problematice se shodlo **7 %** respondentů. Právě prevence je klíčem ke snižování celkové kriminality. **Zvýšení trestů**, změny v zákoně a tvrdé a efektivní trestání pachatelů preferuje **7 %** dotázaných. Dalším návrhem (**5 %**) je osvěta veřejnosti a ve školách – dětem se tak dostane lepší informovanosti a povědomí o tom, jak s nimi nemůže být zacházeno. Důležitým návrhem je také **větší podpora rodinám v nesnázích** (**4 %**), aby rodiny věděly, kam se mohou v případě potíží obrátit. Mezi ostatní návrhy patří **osvěta v oblasti kyberprostoru** (**3 %**), kde se děti denně nacházejí a dále **úplné zrušení sociálních sítí** (**2 %**). Zbývající **3 %** respondentů si myslí, že doporučení závisí **od jednotlivých případů** a jedna osoba (**1 %**) doporučuje lepší psychologickou práci s pachatelem.

Shrnutí dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo vyhodnotit současný stav trestné činnosti páchané na dětech, zejména z hlediska kriminogenních faktorů. K tomu byly na základě teoretické části sestaveny 3 hypotézy, které byly ve 2 případech potvrzeny a v jednom případě byla hypotéza vyvrácena. První hypotéza byla potvrzena ve dvou případech, kdy bylo respondenty v 79 % potvrzeno, že na ohrožení výchovy mají vinu členové rodiny. Na to navazuje také otázka na posledního pachatele TČ, se kterým respondenti přišli do styku, kde byl v 77 % udán člen rodiny. V hypotéze č. 2 bylo stanoveno, že kriminalita se odehrává především v rozvrácených rodinách. Poslední hypotéza se týkala ověření užívání alkoholu a drog nezletilými, v souvislosti s trestnou činností, kde byly děti oběťmi. Tato hypotéza byla vyvrácena tím, že 67 % respondentů uvedlo, že dítě alkohol nebo drogu neužilo.

Dále bylo zjištěno, že případy TČ páchané na dětech a mládeži řeší policie a zejména OSPOD alespoň jedenkrát do měsíce, což uvedlo celkem 50 % respondentů (spolu s týdenní a denní četností). Nejaktuálnější TČ, se kterou se potýkají, je zanedbávání dětí. Druhou alarmující TČ je sexuální zneužívání nebo obtěžování. Tento TČ značí velký problém, protože má nejtvrďší dopady na dětskou psychiku a následnou důvěru v dospělé osoby. Z otázky č. 11 vyplynulo, že častějšími oběťmi TČ jsou dívky, ale rozdíl mezi chlapci činí pouze 12 %. Nejrizikovější věkovou kategorií byla vyhodnocena kategorie 8–11 let, avšak celý graf je téměř vyvážený a liší se jen v pár procentech. Můžeme tak konstatovat, že dítě je ohroženo v každém věku. Dalším cílem bylo zhodnotit celkové šetření této problematiky trestním systémem, zda jsou pachatelé za svůj čin potrestáni a zda se rodině dostane pomoci. Jelikož byla otázka č. 10 mířena na poslední konkrétní případ, je v mnohých případech stále ještě TČ v řešení a není možné tuto otázku jednoznačně zodpovědět. Potrestání pachatele tak bylo potvrzeno pouze ve 30 % případů. V otázce č. 14 byl zjištěn velmi pozitivní výsledek, kdy respondenti uvedli, že v 70 % byla rodině pomoc poskytnuta. Můžeme tak konstatovat, že je potřeba se zaměřit především na osvětu a prevenci, aby se trestné činnosti zcela předcházelo. Z otevřených otázek o prevenci, která by vedla ke snížení TČ, budou v závěrečné kapitole práce uvedeny návrhy de lege ferenda.

V následující kapitole proběhne komparace českého trestního zákoníku se slovenským trestním zákonem za účelem kontroly kriminality, objasněnosti případů a porovnání trestních sazeb v oblasti TČ páchané na dětech a mládeži v ČR a SR. V závěru budou z těchto zjištění vyvozeny další návrhy.

7 KOMPARACE TRESTNÍHO ZÁKONÍKU V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICICE

Po zániku Československé federativní republiky v roce 1992 platil tehdejší trestní zákon stále v Česku i na Slovensku. Ke změnám došlo až v roce 2006, kdy na Slovensku (dále jen SR) vstoupil v platnost nový zákon č. 300/2005 Z. z. (dále jen STZ). V ČR platil původní zákon č. 140/1961 Sb., až do roku 2009, kdy jej nahradil nový TZk – zákon č. 40/2009 Sb., který vstoupil v platnost roku 2010. Tímto krokem se obě země po legislativní stránce ještě více diferencovaly.

Dalším dílčím cílem je porovnat TZk a STZ, zejména ve smyslu TČ páchané proti rodině a dětem. V první podkapitole budou představeny TČ a jejich trestní sazba ve SR. V další části bude srovnána trestní postižitelnost v ČR a SR a v závěru proběhne porovnání vývoje vybraného TČ.

7.1 Trestné činy proti rodině a dětem na Slovensku

TČ proti rodině a dětem jsou ukotveny v hlavě třetí zákona č. 300/2005 Z. z. a jedná se o tyto trestné činy:

Odložení dítěte (§ 205 STZ)

Pokud subjekt odloží dítě, o které je povinen se starat a odloží ho na místě, kde mu sice nehrozí nebezpečí, ale dítě není schopné si samo zaopatřit pomoc, může být potrestán až dvouletým vězením. Trest je zvýšen na 2 až 6 let v případě, že pachatel vykoná tento čin zvlášť závažným způsobem anebo na dítěti mladším 3 let (Slovensko, 2005).

Opuštění dítěte (§ 206 STZ)

Pokud pachatel má povinnost se o dítě starat, pokud ho opustí a ohrozí tím jeho život nebo zdraví, bude potrestán na 1 a 5 let odnětím svobody. Trest se navýší na 3 až 10 let v případě, že je tento čin proveden zvlášť závažným způsobem anebo na dítěti mladším 6 let. Trest 7 až 10 let hrozí v případě opuštění dítěte za krizové situace anebo způsobením těžké újmy na zdraví či smrti (Slovensko, 2005).

Zanedbání povinné výživy (§ 207 STZ)

Za dvoutříměsíční neplnění vyživovací povinnosti v období dvou let bude pachatel potrestán odnětím svobody až na 2 roky. Pokud pachatel zanedbává vyživovací povinnost úmyslně, hrozí mu až 3 roky odnětí svobody. Trest může být zvýšen na 1 až 5 let v případě,

že uvede zanedbávanou osobu do stavu nouze, vykonává tento čin závažným způsobem anebo pokud za takovýto čin byl odsouzený nebo propuštěný z výkonu trestu v uplynulých dvou letech (Slovensko, 2005).

Týrání blízké a svěřené osoby (§ 208 STZ)

Podle závažnosti fyzického a psychického týrání je pachatel trestán odnětím svobody na 3 až 8 let. Navýšení trestu na 7 až 15 roků hrozí v případě způsobení těžké újmy na zdraví a smrti, za účelem osobního motivu, závažným způsobem konání anebo pokud za takovýto čin byl pachatel odsouzený nebo propuštěný z výkonu trestu v uplynulých dvou letech. Odnětí svobody na 15 až 25 let hrozí v případě způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti vícero osobám (Slovensko, 2005).

Únos (§ 209 STZ) a (§ 210 STZ)

Únos dítěte je trestán odnětím svobody na 3 až 8 let. Pokud hraje roli osobní motiv pachatele, čin je proveden zvlášť závažně a hrozí ohrožení mravní výchovy osoby, pak trest činí 4 až 10 let. Úmysl zavléct dítě do ciziny, získat pro sebe nebo jiného prospěch anebo způsobení vážné újmy na zdraví či smrt se trestá v rozmezí 7 až 15 let. Pokud se jedná o organizovaný zločin anebo úmysl získat vlastní nebo jinému prospěch velkého rozsahu, tak hrozí trestní sazba 15 až 25 let.

(§ 210) – uvádí, že rodič nebo příbuzný, který násilím odejme dítě tomu, kdo má o něj povinnost pečovat, bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta. Pokud je tento skutek proveden zvlášť závažným způsobem nebo z osobního motivu, bude pachatel potrestán odnětím svobody v délce 1 až 5 let (Slovensko, 2005).

Ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 211 STZ)

Ohrožování mravní výchovy osoby mladší osoby 18 let je trestáno odnětím svobody až na 2 léta. Jedná se o vedení k zahálčivému a nemravnímu způsobu života, bránění školní docházce a umožnění dopouštět se protiprávního konání. Stejný trest hrozí v případě zaměstnání osoby mladší 15 let a bránění ve školní docházce. V případě spáchání činu zvlášť závažným konáním nebo z osobního motivu hrozí trest 6 měsíců až 5 let (Slovensko, 2005).

7.2 Srovnání trestní sazby v Česku a na Slovensku

V této kapitole bude porovnána trestní sazba v Česku a na Slovensku.

Opuštění dítěte (§ 195) v ČR a (§ 206) v SR

Z tabulky 7 je patrné, že STZ nerozlišuje u tohoto TČ těžkou újmu na zdraví nebo smrt a výše trestní sazby je stejná.

Tabulka 7 – srovnání trestní sazby u opuštění dítěte (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování)

TČ	ČR	SR
Opuštění dítěte	6 měsíců–3 léta	1–5 let
Dítě mladší 3 let	1–5 let	3–10 let
Těžká újma na zdraví	2–8 let	7–12 let
Smrt	3–10 let	7–12 let

Zanedbání povinné výživy (§ 196) v ČR a (§ 207) v SR

Hlavním rozdílem je minimální období, po které pachatel neplní svou vyživovací povinnost. V ČR je tato doba stanovena na 4 měsíce a v SR již od 2 měsíců zanedbávání. V ČR je zákon doplněn zvláštním ustanovením o trestání a o účinné lítosti, v SR nikoliv.

Tabulka 8 – srovnání trestní sazby u zanedbání vyživovací povinnosti (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování)

TČ	ČR	SR
Zanedbávání povinné výživy	až 1 rok	až 2 roky
Úmyslné zanedbávání	až 2 roky	až 3 roky
Způsobení stavu nouze	6 měsíců–3 léta	1–5 let

Týrání svěřené osoby (§ 198) v ČR a (§ 208) v SR

STZ vymezuje v zákoně dítě, kdežto v ČR je uvedeno týrání blízké osoby nebo ve společném obydlí. V ČR se do přitěžujících okolností zahrnuje těžká újma na zdraví, ale v SR se výše trestu neodlišuje dle následku těžké újmy na zdraví nebo smrti.

Tabulka 9 – srovnání trestní sazby u týrání svěřené osoby (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování)

TČ	ČR	SR
Týrání blízké osoby/dítěte	6 měsíců–4 roky	3–8 let
Přitěžující okolnosti	2–8 let	4–10 let
Těžká újma na zdraví	2–8 let	7–15 let
Smrt	5–12 let	7–15 let

Únos dítěte (§ 200) v ČR a (§ 209 a § 210) v SR

Únos dítěte se v obou zemích trestá značně odlišným způsobem. V ČR může pachatel za únos dítěte dostat dokonce pouze jen peněžitý trest, což na Slovensku není možné. V SR je dále § 210, který výslovně potrestá rodiče, který by se tohoto činu dopustil. V ČR je trestána i prokazatelná příprava únosu.

Tabulka 10 – srovnání trestní sazby únosu dítěte (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování)

TČ	ČR	SR
Únos dítěte	pokuta/až 3 léta	3–8 let
Ohrožení mravní výchovy	1–5 let	4–10 let
Vážná újma na zdraví	2–8 let	7–15 let
Smrt	3–10 let	7–15 let
Organizovaný zločin	2–8 let	15–25 let
Prospěch velkého rozsahu	3–10 let	15–25 let

Ohrožování mravní výchovy (§ 200) v ČR a (§ 211) v SR

Ohrožování mravní výchovy je jediný TČ proti rodině a dětem, který je trestán v obou státech ve stejné výši trestu odnětí svobody. V ČR i na Slovensku může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 2 léta. V SR je v zákoně dále uvedeno potrestání zaměstnání osoby mladší 15 let, které by v důsledku toho zanedbalo školní docházku. V ČR je naopak uveden odstavec, který zakazuje dospělé osobě umožnit hrát dítěti hrací automaty.

7.3 Komparace vybraného trestného činu v Česku a na Slovensku

Pro srovnání kriminality v ČR a SR byl vybrán TČ **únos a opuštění dítěte**. Únos a opuštění dítěte je jediný druh kriminality, který je zaznamenán na stejné bázi v policejních statistikách v ČR i SR mezi lety 2012–2022. Tato komparace však může být také zkreslená, jelikož v ČR je ve statistikách uveden únos a opuštění dítěte zvlášť a na Slovensku jsou tyto skutky uváděny dohromady. Dalším problémem je, že od roku 2016 byl přidán v ČR do policejních statistik k únosu dítěte i únos svěřené osoby a k únosu dítěte ještě osoby postižené duševní poruchou.

Rozbor TČ opuštění a únosu dítěte v ČR a SR mezi lety 2012–2022

Tabulka 11 uvádí nejvíce případů únosu a opuštění dítěte v ČR v roce 2013 s celkovou objasněností 75 % a SR v roce 2014 s objasněností 69 %. Naopak nejmenší počet

případů čítá v ČR rok 2020 s počtem 9 a objasněností pouhých 11 %. V SR nejmenší počet případů byl v roce 2021 s počtem 4 nahlášených případů a objasněností 25 %.

Celkový počet případů v ČR za uplynulých 11 let se vyšplhal na 203 případů s celkovou objasněností 57 %. Na Slovensku bylo případů zaznamenáno 99 s celkovou objasněností 49 %. Zde je však potřeba brát v potaz, že SR v poměru k ČR má polovinu počtu obyvatel, proto i kriminálních činů je zde méně. V roce 2021 čítal počet obyvatel v ČR 10,51 milionů a na Slovensku pouze 5,45 milionů. V závěru je tedy potřeba porovnat především celkovou objasněnost případů únosu a opuštění dítěte, kdy ČR předčila SR o 8 %.

Tabulka 11 – srovnání TČ únosu a opuštění dítěte v ČR a SR (zdroj: Statistické přehledy kriminality v ČR a SR, zpracování vlastní)

Rok	Česko			Slovensko		
	Zjištěno	Objasněno	Obj. v %	Zjištěno2	Objasněno2	Obj v %
2012	22	14	64 %	11	4	36 %
2013	32	24	75 %	5	3	60 %
2014	25	15	60 %	13	9	69 %
2015	14	10	71 %	10	5	50 %
2016	29	21	72 %	11	6	55 %
2017	15	4	27 %	7	6	86 %
2018	19	10	53 %	12	5	42 %
2019	18	7	39 %	11	5	45 %
2020	9	1	11 %	8	2	25 %
2021	10	5	50 %	4	1	25 %
2022	10	5	50 %	7	3	43 %
Celkem	203	116	57 %	99	49	49 %

Shrnutí komparace trestné činnosti v ČR a SR

Komparací bylo zjištěno, že mezi zásadní rozdíly patří vyšší trestní sazby na Slovensku. U TČ opuštění dítěte nebo týrání svěřené osoby STZ nerozlišuje následky těžké újmy na zdraví nebo smrti. V případě zanedbávání povinné výživy se v obou státech liší doba, která uplyne, než bude pachatel stíhán. V případě TČ únosu dítěte je značným rozdílem peněžitý trest v ČR a paragraf v SR, který trestá zvláště rodiče, jako pachatele TČ.

Na Slovensku není k dispozici institut pro kriminologický výzkum, avšak v policejních statistikách jsou uváděny TČ proti mladistvým a dětem separátně, čímž by se ČR měla inspirovat. Tím by pak měla i široká veřejnost větší přehled o kriminalitě, která je páchána vůči dětem a mladistvým. Prevenci totiž v první řadě tvoří povědomí a osvěta v této oblasti.

Dalším značným rozdílem mezi legislativou v SR a ČR je ochrana ohrožené osoby. Na Slovensku je v § 139 STZ vymezena chráněná osoba, kde na prvním místě je dítě (dále pak také těhotná žena, senioři, nemocná osoba atd.). V ČR platí zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob, kterým hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí. Tento zákon se však vztahuje především na svědky, oznamovatele a obhájce, nikoliv na dítě (Česko, 2001 a Slovensko, 2005).

8 NÁVRHY DE LEGE FERENDA

První návrh bych chtěla vznést pro Institut kriminologie a sociální prevence, zřizovaný Ministerstvem spravedlnosti, aby byly prováděny pečlivé výzkumy v oblasti TČ páchaných na dětech. Institut se věnuje pouze kriminalitě, kterou páchají mladiství, ale nezohledňuje mladistvé a děti jako samotné oběti. Dostupná data z výzkumů by posloužila pro lepší informovanost veřejnosti a také k zaměření osvěty a prevence ve školách.

Ve snaze o komparaci problematiky se Slovenskem bych jako druhý návrh chtěla uvést zdokonalení kategorizace policejních statistik. Od roku 2016 byly statistiky zcela změněny a více zobecněny. Navrhuji zavést buď zvláštní statistiky, které se budou věnovat pouze TČ spáchaných na dětech a mladistvých, nebo alespoň dostatečnou kategorizaci a přehledná data o konkrétních spáchaných činech na dětech. Současné statistiky takové členění zcela postrádají a je z nich prakticky nemožné vyčíst například sexuální zneužívání dětí, které se z dostupných zjištění stává stále větším problémem.

Dále bych na základě komparace právní úpravy v ČR se SR navrhla změny v TZk v hlavě TČ proti rodině a dětem. Domnívám se, že je nezbytné zpřísnit a zefektivnit potrestání pachatele. Jako zvlášť přitěžující okolnost bych doporučila spáchání trestného činu samotným rodičem. Tím by se mohl snížit počet případů, kde figurují právě rodiče, kteří mají své dítě primárně chránit. V české legislativě by také neměla chybět ochrana ohrožené osoby, kde by na prvním místě bylo dítě. Peněžité trest v případě únosu bych zcela z trestního zákoníku v ČR vyloučila, jelikož ho nepovažuji v tomto případě za vhodný.

Další návrh bych podala pro Ministerstvo školství, k zavedení systematické osvěty a realizaci vhodných preventivních programů na škole. Dosavadní preventivní programy se věnují zejména šikaně mezi vrstevníky, kyberkriminalitě nebo drogám. Je však potřeba také poukázat na další kriminogenní faktory. To, co se odehrává v domácnostech za uzavřenými dveřmi, děti považují za normální stav, musí jim být však ukázáno, že mohou žít lépe.

Poslední návrh bych chtěla věnovat kyberprostoru, který stále více dobývá svět. Abychom předcházeli cíleným útokům na děti, je potřeba zavést tzv. rodičovskou kontrolu, alespoň do 13. věku dítěte. Tato kontrola by mohla být dána zákonem. Mohou pomoci propracované programy anebo také zákaz přihlášení se k sociálním sítím do dovršení určitého věku. Pokud by dítě využívalo internet, rodič by měl neustálou kontrolu, co dítě na internetu dělá anebo kdo ho kontaktuje. Takový program by posloužil jako důležitá prevence proti nebezpečným anonymním predátorům.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit trestnou činnost páchanou na dětech, která se děje v ČR. V první kapitole teoretické části byly vymezeny základní pojmy, které s touto problematikou souvisí. Ve druhé kapitole byl vymezen právní rámec v mezinárodním měřítku a trestní zákoník, který chrání práva dětí a rodiny. Třetí kapitola byla věnována aktuálním kategoriím protispolečenského jednání, které směřují proti dětem a mládeži. V poslední kapitole teoretické části byly charakterizovány kriminogenní faktory, které ovlivňují stav páchané kriminality na dětech. Teoretická část posloužila k celkovému porozumění této problematice. Dostupné literatury na toto specifické téma není mnoho, jelikož se autoři spíše věnují obětem trestné činnosti v obecné rovině, ale nikoliv konkrétně na mladistvých a dětech. Velká škála autorů se také věnuje opačné problematice trestné činnosti, tedy v roli mladistvého, jako pachatele TČ.

Pro praktickou část byly využity statistické přehledy kriminality volně dostupné z webu PČR. Statistiky však neřeší kategorizaci a data trestné činnosti na dětech a mládeži dostatečně a zanalyzovat některé činy bylo prakticky nemožné. V druhé kapitole praktické části bylo zvoleno dotazníkové šetření, které zkoumanou problematiku prohloubilo z hlediska aktuálního dění v této oblasti. Dotazníkovým šetřením byla získána data, která vedla k potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Ve třetí kapitole byla provedena komparace právních norem trestního práva v ČR a SR se zaměřením na TČ proti rodině a dětem. Komparací bylo zjištěno, že SR má vyšší tresty a také vymezenou chráněnou osobu v zákoně, kde na prvním místě je chráněno dítě. Kromě srovnání trestních sazeb byl vyhodnocen vybraný trestní čin z této oblasti. Závěrečná kapitola se věnuje návrhům de lege ferenda, které by posloužily ke snížení kriminality a prevenci v této oblasti.

Po rozboru statistik, dotazníkovém šetření a komparaci české právní úpravy se slovenskou mohu konstatovat, že problematika není v ČR řešena dostatečně a je potřeba jí věnovat větší pozornost. Přestože se jedná o velmi choulostivé téma, musí být řešené otevřeně s veřejností i s dětmi ve vzdělávacích zařízeních. Právě povědomí o tom, co a v jaké míře se děje, může přinést potřebný rozhled, abychom s kriminalitou páchanou na dětech mohli účinně bojovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- CIPRÝN, Štěpán, 2019. *Vražda novorozeného dítěte matkou* [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-novorozeneho-ditete-matkou>
- ČESKO, 1991. Sdělení č. 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1991, číslo 104. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>
- ČESKO, 1992. Sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1992, číslo 209. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>
- ČESKO, 1993. Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1993, číslo 2. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
- ČESKO, 1997. Zákon č. 48/1997 Sb. Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1997, číslo 48. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>
- ČESKO, 1998. Sdělení č. 34/1998 Sb. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1998, číslo 34. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-34>
- ČESKO, 1999. Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 1999, číslo 359. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>
- ČESKO, 2001. Sdělení č. 47/2001 Sb. m. s.: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přistoupení České republiky k Evropské úmluvě o právním postavení dětí narozených mimo manželství. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2001, číslo 47. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2001-47>

ČESKO, 2001. Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2001, číslo 54. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2001-54>

ČESKO, 2001. Zákon č. 137/2001 Sb. Zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2001, číslo 137. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-137>

ČESKO, 2003. Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2003, číslo 218. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

ČESKO, 2006. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2006, číslo 262. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

ČESKO, 2009. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2009, číslo 40. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO, 2012. Zákon č. 262/2006 Sb. Zákon občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Česko, ročník 2012, číslo 89. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKO, 2013. Zákon č. 45/2013 Sb. Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů: zákon o obětech trestných činů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. ročník 2013, číslo 45. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

ČESKO, 2015. *Deklarace práv dítěte*. In: New York: OSN – Česká republika, ročník 1959. Dostupné také z: https://icv.vlada.cz/assets/udalosti/Charta_detskych_prav.pdf

ČESKO, 2015. *Všeobecná deklarace lidských práv*. In: OSN – Česká republika, ročník 1948. Dostupné také z: https://www.mzv.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada Publishing, 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál, 160 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2020. 307 stran. ISBN 978-80-7380-806-8.

DEBLINGER, Esther, Anthony MANNARINO a Judith COHEN, 2015. *Child Sexual Abuse: A Primer for Treating Children, Adolescents, and Their Nonoffending Parents* [online]. Druhé. New York: Oxford University Press [cit. 2022-12-19]. ISBN 978-0-19-935874-8. Dostupné z: <https://www.pdfdrive.com/child-sexual-abuse-a-primer-for-treating-children-adolescents-and-their-nonoffending-parents-e166964722.html>

DUNOVSKÝ, J., Z. DYTRYCH a Z. MATĚJČEK, 1995. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě* [online]. Praha: Grada Publishing [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/JA10/leto2014/S2042/um/1041561/Tyrane_-zneuzivane-a-zanedbavane-dite---Dunovsky.pdf

CHROMÝ, Jakub, 2010. *Kriminalita páchaná na mládeži: Aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde Praha, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3.

CHROMÝ, Jakub, 2011. *Aktuální otázky trestné činnosti páchané na mládeži*. Brno. Disertační práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Josef Kuchta.

IWANIEC, Dorota, 2006. *THE EMOTIONALLY ABUSED AND NEGLECTED CHILD: Identification, Assessment and Intervention* [online]. Second edition. Chichester: John Wiley [cit. 2022-12-19]. ISBN 13 978-0-470-01100-3. Dostupné z: <https://www.pdfdrive.com/the-emotionally-abused-and-neglected-child-identification-assessment-and-intervention-a-practice-handbook-e160953409.html>

JANOŠOVÁ, Pavlína et al., 2016. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2992-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Kriminologie*. Vydání první. Praha: Leges, 2021. 631 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. 1000 stran. Student. ISBN 978-80-7502-380-3.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0.

KAHUDA, František. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav AV ČR* [online]. [cit. 2022-06-16]. Dostupné z:

[https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/M1%C3%A1de%C5%BE_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/M1%C3%A1de%C5%BE_(MSgS))

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. 522 stran. CZ.NIC; 14. publikace. ISBN 978-80-88168-15-7. Dostupné také z: <https://knihy.nic.cz/files/edice/cybercrime.pdf>.

MARTINEZ, Michelle, 2016. *Child Abuse and Neglect: Perceptions, Psychological Consequences and Coping Strategies* [online]. New York: Nova Science Publishers [cit. 2022-12-19]. ISBN 978-1-63484-800-8. Dostupné z: <https://www.pdfdrive.com/child-abuse-and-neglect-perceptions-psychological-consequences-and-coping-strategies-e158148271.html>

MATOUŠEK, Oldřich, ed., KODYMOVÁ, Pavla, ed. a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany: CO ZNAMENÁ, KDYŽ SE ŘEKNE SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ?* [online]. [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>.

Ministerstvo vnitra České republiky: *Prevence kriminality* [online]. [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2012* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-za-rok-2012>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2013* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2013

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2014* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?kriminalita_2014_xml

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2015* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-za-rok-2015>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2016* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-za-rok-2016>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2017* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?Statistika_kriminality_v_SR_za_rok_2017

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2018* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_2018

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2019* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2019_xm1

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2020* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_slovenskej_republike_za_rok_2020_xm1

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2021* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_SR_za_rok_2021_xml

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike za rok 2022* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: [statistika_kriminality_v_SR_za_rok_2022_xml](https://www.minv.sk/?statistika_kriminality_v_SR_za_rok_2022_xml)

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost: *Kyberstalking* [online]. In: . [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: https://www.facebook.com/page/838096673045275/search/?q=kyberstalking&locale=cs_CZ

Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2023 [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/196-alkohol-a-deti>. ISSN 2695-0340.

Počítačová mravností kriminalita – *Policie České republiky: Pomoc obětem trestných činů* [online]. [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pocitacova-mravnostni-kriminalita.aspx>

SLOVENSKO, 2005. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. In: *Zákon o sbírkách zákonů*. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, ročník 2005, číslo 300. Dostupné také z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

SMRŽ, Josef. *Co se skrývá pod orgánem sociálně-právní ochrany dětí?* [online]. In: [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti>

STAŇKOVÁ, Lenka, 2014. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges, 263 s. ISBN 978-80-7502-069-7.

Statistické přehledy kriminality za rok 2012: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2013: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2014: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2015: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2016: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistiky-kriminalita-statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2016.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2017: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2018: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2019: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2020: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2021: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2022: Policie České republiky [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Šikana–Policie České republiky: *Rodiče pozor! Šikana mezi dětmi je skryté nebezpečí!* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 214 s. ISBN 978-80-247-2982-4.

VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, 585 stran. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.

VANIČKOVÁ, Eva. *Deklarace práv dítěte: Významné dny* [online]. [cit. 2022-11-21]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560>

VELIKOVSKÁ, Martina, 2016. *Psychologie oběti trestných činů*. Praha: Grada, 168 s. ISBN 978-80-247-4849-8.

W. A. Al-Khater, S. Al-Maadeed, A. A. Ahmed, A. S. Sadiq and M. K. Khan, "Comprehensive Review of Cybercrime Detection Techniques," in IEEE Access, vol. 8, pp. 137293137311, 2020, doi:<https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9146148/metrics#metrics>

ZÁRYBNICKÝ, Lukáš. *Vyživovací povinnost a trestněprávní následky jejího neplnění*: epravo.cz [online]. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyzivovaci-povinnost-a-trestnepravni-nasledky-jejeho-neplneni-110685.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

IKSP Institut pro kriminologii a sociální prevenci

LPS Listina základních práv a svobod

OSN Organizace spojených národů

OSPOD Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PČR Policie České republiky

SPOD Sociálně-právní ochrana dítěte

SR Slovenská republika

STZ Slovenský trestní zákon

TČ Trestný čin

TZk Trestní zákoník

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 – schéma konceptu ohroženého dítěte (zdroj: Data a děti 2022).....</i>	<i>17</i>
<i>Obrázek 2 – rozdělení kyberstalking (zdroj: NÚKIB, 2021) .....</i>	<i>27</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – vražda novorozeného dítěte matkou (zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2012, zpracování vlastní) .....</i>	<i>32</i>
<i>Tabulka 2 – vývoj zanedbání povinné výživy v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>34</i>
<i>Tabulka 3 – vývoj ohrožení výchovy dítěte v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>35</i>
<i>Tabulka 4 – vývoj podání alkoholu dítěti v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 5 – doporučení pro rodiče (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>51</i>
<i>Tabulka 6 – prevence kriminality (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 7 – srovnání trestní sazby u opuštění dítěte (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování) .....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka 8 – srovnání trestní sazby u zanedbání vyživovací povinnosti (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování).....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka 9 – srovnání trestní sazby u týrání svěřené osoby (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování) .....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka 10 – srovnání trestní sazby únosu dítěte (zdroj: TZk č. 40/2009 Sb., a STZ č. 300/2005 Z. z., vlastní zpracování) .....</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka 11 – srovnání TČ únosu a opuštění dítěte v ČR a SR (zdroj: Statistické přehledy kriminality v ČR a SR, zpracování vlastní).....</i>	<i>58</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 – vývoj zanedbání povinné výživy v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>34</i>
<i>Graf 2 – vývoj ohrožení výchovy dítěte v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>36</i>
<i>Graf 3 – vývoj podání alkoholu dítěti v letech 2012–2022 (zdroj: Statistické přehledy kriminality, zpracování vlastní) .....</i>	<i>37</i>
<i>Graf 4 – četnost TČ páchané na dětech (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>42</i>
<i>Graf 5 – subjekt ohrožující nejčastěji výchovu mládeže (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>43</i>
<i>Graf 6 – znaky TČ (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>44</i>
<i>Graf 7 – pachatel TČ (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>45</i>
<i>Graf 8 – potrestání pachatele TČ (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>46</i>
<i>Graf 9 – pohlaví obětí (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>47</i>
<i>Graf 10 – věk oběti (Zdroj: Vlastní, 2023) .....</i>	<i>47</i>
<i>Graf 11 – rodinné prostředí oběti (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>48</i>
<i>Graf 12 – pomoc rodině (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>49</i>
<i>Graf 13 – alkohol nebo drogy (Zdroj: Vlastní, 2023).....</i>	<i>50</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření kriminality páchané na dětech a mládeži

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

DOTAZNÍK

U každé otázky byla zaznačena pouze 1 odpověď. Od 8. po 15. otázku jsou otázky směřovány k poslednímu případu, který respondenti zažili.

1. Vaše pohlaví?

- muž
- žena

2. Jaké je Vaše povolání?

- příslušník PČR
- pracovník OSPOD
- pedagog/výchovný poradce

3. Kolik je Vám let?

- 18–26 let
- 27–35 let
- 36–50 let
- 51+

4. Kolik let praxe ve svém povolání máte?

- 5 a méně
- 6–10 let praxe
- 11–20 let
- více než 21 let

5. Setkáváte se ve svém povolání s trestnou činností na dětech? (Pokud jste uvedli odpověď „ne“, tak Vám děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas).

- ano, běžně
- občas
- vůbec ne

6. Jak často se setkáváte ve svém povolání se znaky trestné činnosti páchané na dětech?

- denně
- týdně
- asi jednou za 14 dnů
- asi jednou měsíčně
- asi 2× za půl roku
- jednou ročně
- zažil/a jsem 5 méně případů za celou praxi
- setkal/a jsem se pouze jednou

7. Ze strany, kterého subjektu dochází ve vaší praxi k ohrožování výchovy mládeže nejvíce?

- člen rodiny
- vrstevník
- trenér/vedoucí zájmového kroužku
- cizí osoba

8. Se kterými znaky trestné činnosti jste se ve Vaší praxi setkali naposledy?

- fyzické týrání
- psychické týrání
- zanedbávání
- sexuální zneužívání
- počítačová kriminalita
- šikana
- úmrtí novorozence
- ohrožování mravní výchovy
- únos dítěte
- opuštění dítěte

9. Kdo byl pachatelem?

- člen rodiny
- vrstevník
- trenér/vedoucí zájmového kroužku
- cizí osoba

10. Byl pachatel potrestán?

- ano
- ne
- stále je to v řešení
- nemám zpětnou vazbu

11. Kdo byl obětí?

- chlapec
- dívka

12. V jakém věku byla oběť?

- 15–17 let
- 12–14 let
- 8–11 let
- méně než 7 let

13. Z jaké rodiny dítě pocházelo?

- z úplné rodiny
- z rozvrácené rodiny (dítě vychovávané jedním rodičem)
- z dětského domova
- výchova v pěstounské péči
- jiná odpověď: .....

14. Byla rodině poskytnuta pomoc?

- ano
- ano, ale nedostatečná
- ne
- nemám zpětnou vazbu

15. Užilo dítě v důsledku této trestné činnosti alkohol nebo drogy?

- alkohol

- drogy
- alkohol i drogy
- ani jedno
- nevím

Následující otázky prosím vypište slovně.

16. Dokážete ze své praxe uvést doporučení pro rodiče ke snížení páchané kriminality na dětech?

17. Máte celkové doporučení, které by vedlo ke snížení kriminality páchané na dětech?